BOISSERIE·GUILLAUME·BRANGIER

DERDE GENERATIE DEEL 6

DE BANK

1882-1914

DARGAUD

DE KOLONIALE TIJD

DERDE GENERATIE DEEL 6

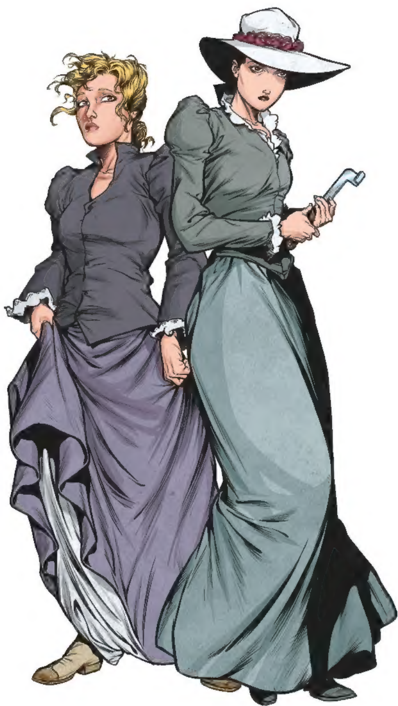
DE BANK

1882-1914

Scenario:
PIERRE BOISSERIE
PHILIPPE GUILLAUME

Tekeningen:
STÉPHANE BRANGIER

Inkleuring:
DELF

DARGAUD
BENELUX

STAMBOOM VAN DE FAM

1815-1848
EERSTE GENERATIE

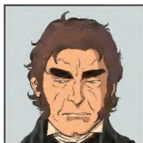
Charlotte de Saint-Hubert
1790 - 1858

Dochter uit een rijk, aristocratisch Frans geslacht, dat door de Franse Revolutie zijn positie verloor en berooid raakte. Charlotte en haar broer Christian wijken in 1815 uit naar Londen. Charlotte prostitueert zich en wordt de minnares van Lord Milligan. Na de affaire van de handel met voorkennis, vlucht ze naar Frankrijk. Ze is dan zwanger van Milligan. Ze laat het kind achter in Normandië en gaat naar Parijs. Na heel wat tegenslagen trouwt Charlotte met Camille Léomant, een wisselagent met wie ze twee kinderen krijgt: Jacques en Odile.

1857-1871
TWEEDE GENERATIE

Victor de Saint-Hubert
1816 - 1871

De zoon die Charlotte achterliet na haar terugkeer in Frankrijk. Geadopteerd door zijn oom Christian. Hij blijkt net als zijn vader verslaafd aan geweld. Hij knapt de smerige zaakjes van de bank op.

Jacques Léomant
1826

Zoon van Charlotte. Jacques heeft geen zin voor realiteit. Hij houdt meer dan pleziertjes dan van de zaken van het wisselagentschap van zijn vader. Als zijn moeder sterft komt hij tot inkeer. Tot aan de val van de Union générale in 1882 toont hij zich een geslepen zakenman.

Odile Léomant
1828

Dochter van Charlotte. Odile droomt net als haar moeder van herstel van grandeur. Ze trouwt in Algerije met een Franse kolonist, met wie ze twee kinderen krijgt. Ze keert dan terug naar Frankrijk. Het kind, Joseph, dat ze krijgt met haar neef Eugène, brengt de twee families tot elkaar. Pater familias Christian duidt hem aan als zijn opvolger.

1882-1914
DERDE GENERATIE

Achille Langlois
1853

Zoon van Odile. Achille erft het wisselagentschap van zijn oom Jacques. Hij koestert een diepe rancune tegen zijn broer Joseph die de BGI erfde. Maar zijn ambities zijn groter dan zijn kwaliteiten als beheerder.

Joseph de Saint-Hubert né Langlois
1859

Zoon van Odile en Eugène. Zijn grootvader Christian adopteert hem en maakt hem zijn erfgenaam en opvolger aan het hoofd van de BGI. Tot grote woede van zijn oom Théodore en zijn broer Achille. Hij wordt een briljante, bezielde directeur van de familiebank.

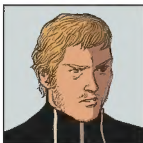
...MILIE SAINT-HUBERT

Christian de Saint-Hubert
1792 - 1871

Broer van Charlotte. Hij werkte in Londen voor de Rothschilds. Verraden door zijn zuster in de affaire van de handel met voorkennis komt hij in de gevangenis. Hij ontsnapt en gaat naar Parijs. Daar bouwt hij het familiefortuin weer op, ten koste van Charlotte, die hij nu intens haat. Hij sticht de Banque générale d'investissement die hij doet groeien en bloeien. Naast zijn eigen zoons, Théodore en Eugène, adopteert hij de door Charlotte verlaten Victor. Hij is een geduchte zakenman die investeert in alle economische groeimarkten.

Eugène de Saint-Hubert
1832 - 1871

Jongste en rebelse zoon van Christian, die hem liever heeft dan Théodore. Eugène moet echter niets hebben van de bank en de excessen van het geldwezen. Hij gaat naar het seminarie. Als priester kiest hij de kant van de arbeiders en wordt een van de leiders van de communards.

Théodore de Saint-Hubert
1830

Christians oudste zoon Théodore is een timide jongen die door zijn vader wordt overheerst. Toch heeft hij aanleg voor het bankwezen. Zijn vrouw Marie-Thérèse schenkt hem drie dochters. Théodore wordt door zijn vader opzijgeschoven als opvolger bij de bank. Hij wordt geen directeur van de BGI.

Eugénie de Saint-Hubert
1858

Oudste dochter van Théodore. Ze is een onbezonnen jonge vrouw, aangetrokken door alles wat blinkt. Beïnvloedbaar en oeverloos meelevend, laat ze zich door Thérèse Humbert meeslepen in het wervelende Parijse uitgaansleven met al zijn excessen.

Angèle de Saint-Hubert
1859

Middelste dochter van Théodore. Angèle is een ondernemende levensgenietster. Niets houdt haar tegen. Ze zit vol plannen en ambities. Ze doet briljant zaken in Indochina. Ze is Josephs' favoriete nichtje en zijn vertrouwelinge.

Clotilde de Saint-Hubert
1862

De jongste dochter van Théodore, Clotilde, is eenzelvig en gesloten. Niets lijkt haar te interesseren. Niet de mensen, niet de zaken. Ze kijkt met een zure blik naar haar familie, waar ze weinig voor lijkt te voelen.

BERGERAC, 1892.

GOEDENDAG!

IS MENEER PIGEARD ER?
JAWEL. IK LAAT HEM EVEN ROEPEN.

MENEER GROUX!

AANGENAAM, MENEER PIGEARD. BLIJKBAAR BEN IK BEKEND ALS DE BONTE HOND!
ZEG DAT WEL!
KOMT U MAAR. WE GAAN EVEN RUSTIG ZITTEN...

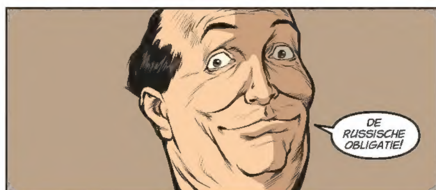

DIT IS MEVROUW PIGEARD. ZIJ DOET DE BOEK-HOUDING VAN ONZE ZAAK.
DAN ZAL ZIJ WEL WILLEN HOREN WAT IK U KOM VOORSTELLEN.

GEEN SPRAKE VAN!
MEVROUW PIGEARD IS EEN PAREL. WAT HEET: EEN JUWEEL! MAAR VAN BELEGGEN HEEFT ZE GEEN BENUL. EEN VROUW KAN TOCH NIET...

GA MAAR, LIEFJE...
MEVROUW...

KOM, BESTE VRIEND. U LUST TOCH WEL EEN STUKJE PATÉ? OF HEBT U LIEVER EEN GLAS RODE WIJN UIT MIJN KELDER? HET IS EEN PÉCHARMANT.

DANK U. HET IS ME NOG TE VROEG.
TER ZAKE NU: DE RUSSISCHE OBLIGATIE...

DE RUSSISCHE OBLIGATIE!

U WEET DAT DEZE OBLIGATIE VEEL SUCCES HEEFT BIJ HET FRANSE PUBLIEK.
HIJ IS UITGEGEVEN DOOR TSAAR ALEXANDER III ZELF.

HET SIERT DE FRANSE INVESTEERDERS DAT ZIJ DE MODERNISERING VAN DAT GROTE LAND MOGELIJK MAAKTEN. ONDER ANDERE MET DE TRANS-SIBERISCHE SPOORWEG.
ALLE GROTE FRANSE ONDERNEMINGEN INVESTEREN IN RUSLAND.

ALS U DE KAART VAN RUSLAND BEKIJKT KUNT U ZEGGEN: DIT LAND DANKT Z'N GROOTSHEID EEN BEETJE AAN MIJ!

HEBT U GEHOORD WAT ONZE PRESIDENT ZEI?
POTVERDORIE! DIE SMERIGE BENGELS WEER!

DUVEL OP, STELLETJE SNOTAPEN!

"LENEN AAN RUSLAND IS LENEN AAN FRANKRIJK!" HET VERSTERKT DE BAND TUSSEN ONZE LANDEN. DE DUITSERS MOGEN WEL UITKIJKEN!
IK BEN EEN GROTE PATRIOT, MENEER GROUX. TOT HOEVEEL MAG JE GAAN MET DIE BELEGGING?

U KUNT ZONDER ENIG RISICO AL UW SPAARGELD BELEGGEN BIJ DE BGI...
WE HEBBEN HET OVER EEN EEN OBLIGATIE GEGARANDEERD DOOR NIET ÉÉN, MAAR DOOR TWEE STATEN!

ZAAK BEKLONKEN! U LAAT ME ER TOCH NIET ALLEEN OP DRINKEN, HOOP IK?
NEE HOOR, MENEER PIGEARD.
OP RUSLAND, EN MEER NOG OP FRANKRIJK!

ZETEL VAN DE BANQUE GÉNÉRALE D'INVESTISSEMENT, BOULEVARD DES ITALIENS, PARIJS.
WE KUNNEN DE TSAAR NOOIT GENOEG DANKEN...
BANQUE GENERALE D'INVESTISSEMENT

JE LUISTERT NIET NAAR ME, JOSEPH.
JE STAAT AL DE HELE TIJD VOOR DAT RAAM. WAAR WACHT JE TOCH OP?

DAT KAN IK U NIET ZEGGEN, OOM. HET IS EEN VERRASSING.
IK HEB JE NIET MEER ZO OPGEWONDEN GEZIEN SINDS JE JE CADEAUTJES ONDER DE KERSTBOOM ZAG LIGGEN.
INTUSSEN HEBBEN WE NOG WERK TE DOEN.

IK WEET NIET WAT JE NU WEER HEBT GEKOCHT, MAAR JE MAG DE RUSSISCHE OBLIGATIES WEL DANKBAAR ZIJN!
20% VAN ONZE HELE WINST VAN HET VORIG JAAR KWAM WEER UIT COMMISSIES OP BELEGGINGEN.

HET IS ZO SIMPEL OM DE FRANSEN OP HUN VADERLANDSE GEVOEL TE WERKEN EN HUN SPAARCENTJES LOS TE WEKEN. HET IS BIJNA GÊNANT...
MAAR IK KLAAG NIET, HOOR.

IK HOOP VOOR ZE DAT DEZE BELEGGING BETER IS DAN PANAMA.
DAT IS ONS PROBLEEM NIET. WIJ STRIJKEN ALLEEN DE COMMISSIE OP. IEDER ZIJN EIGEN ZORGEN.

LATEN WE HOPEN DAT DE RUSSEN HET GELD GOED GEBRUIKEN EN NAAR EEN VRIJE MARKT EVOLUEREN. ER IS DAAR OOK NOG EEN HEEL BANKSYSTEEM OP TE ZETTEN...
AH! DAAR IS HIJ!

DAAR IS HIJ! DAAR IS HIJ!
WIE DAN?
WACHT, JOSEPH. WE ZIJN NOG NIET KLAAR!

JOSEPH! KOM TERUG!

DAAR IS HIJ DAN...

MENEER DE SAINT-HUBERT, UW AUTOMOBIEL...
PANHARD & LEVASSOR TYPE P2D!

ALS MENEER ZO GOED WIL ZIJN IN TE STAPPEN, BRENG IK MENEER OVERAL WAAR HIJ MAAR HEEN WIL...

NAAR HUIS, PROSPER. NAAR HUIS!

EEN AUTO-MOBIEL!
BRILJANTE JONGEN, MAAR WEL EEN BEETJE GETIKT...

VERTEL ME ALLES, PROSPER! IK MOET ALLES WETEN!
DEZE HEEFT EEN BENZINEMOTOR TYPE P ONDER DAIMLERLICENTIE. EEN TWEECILINDERMOTOR IN V-OPSTELLING. VOORIN NATUURLIJK.

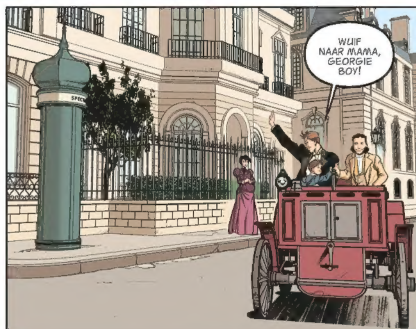

CILINDERINHOUD 1290CM3 VOOR 3,75 PK, WAARMEE DIT WONDER 22 KM/U HAALT!
EN DE STUURSTOK LUISTERT NAAR DE LIEFLIJKE NAAM 'KOEIENSTAART'!

ACHTERAS MET KETTING-AANDRIJVING. VOORAS MET WAGENSPIL.
HET SCHOKT EEN BEETJE, MAAR VERDER RIJDT HET GEWELDIG!
HIER KOMT DE VOORUITGANG!

KIJK GEORGES, DAAR IS JE VADER.

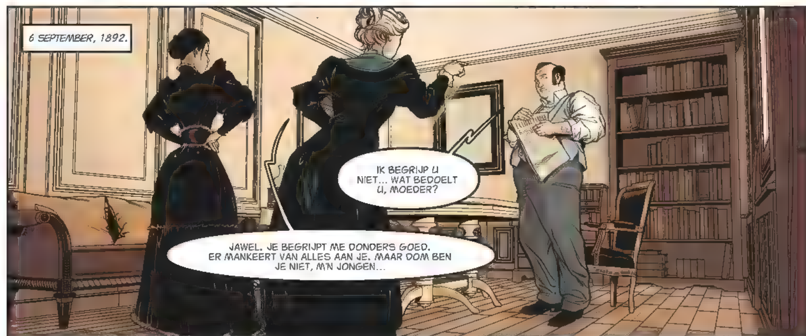

STAPT U MAAR IN, HEER, MEVROUW!

KOM MAAR, MANNEKE, WE GAAN PARIJS BEKIJKEN!
JE MAAKT ME BANG, JOSEPH. JULLIE RIJDEN ZO HARD. DAT IS GEVAARLIJK.

WUIF NAAR MAMA, GEORGIE BOY!

IS HET NU NOG NIET AFGELOPEN?

6 SEPTEMBER, 1892.
IK BEGRIJP U NIET... WAT BEDOELT U, MOEDER?
JAWEL. JE BEGRIJPT ME DONDERS GOED. ER MANKEERT VAN ALLES AAN JE. MAAR DOM BEN JE NIET, M'N JONGEN...

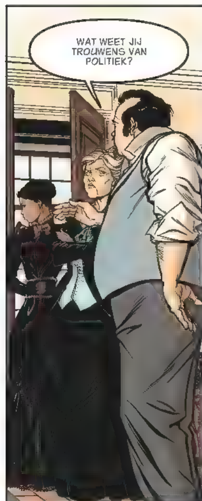

AH...
LA LIBRE PAROLE
PANAMA

WAT DAN? WILT U WETEN OF IK HIER GELD MEE HEB VERLOREN?
NATUURLIJK WEL. MAAR DAT VERBAAST U VAST NIETS, HÈ?

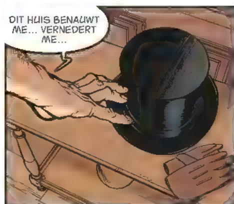

HEB JE JA DAN NEE SMEERGELD AANGEPAKT VAN REINACH... DIE... DIE JOOD! OM IN HET PARLEMENT IN ZIJN VOORDEEL TE STEMMEN?

HOE KUNNEN JULLIE DE BEWERINGEN VAN DIE DRUMONT GELOVEN?
DAT KRANTJE VAN HEM IS EEN ANTISEMITISCH EN ANTIPARLEMENTAIR VOD... NIETS DAN ONZIN!

IK ZAL IN MIJN KRANT EEN CAMPAGNE TEGEN HEM STARTEN. DAN MERKEN JULLIE WEL WIE VAN ONS...
LA LIBRE PAROLE
M'N ARME JONGEN... WIE LEEST DAT BUURTBLAADJE VAN JE NU NOG?
ALS ER OOK MAAR IETS WAAR IS VAN WAT DRUMONT SCHRIJFT, KUN JE JE POLITIEKE CARRIÈRE VERGETEN.

WAT WEET JIJ TROUWENS VAN POLITIEK?

DIT HUIS BENAUWT ME... VERNEDERT ME...

HIJ GAAT WEER WEG... WAT EEN ZWAKKELINGEN ZIJN DE MANNEN VAN DEZE FAMILIE...
JE OMA BEDOELT NIET JOU, CHARLES-HENRI.

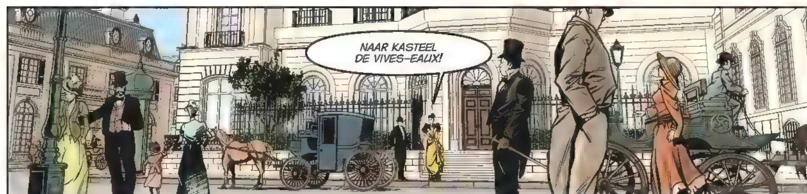

MAAR JE VADER LAAT ZIJN PLEZIERTJES VOOR ZIJN PLICHT ALS GEZINSHOOFD GAAN.
SINDS JOSEPH ONS HEEFT LATEN ZITTEN VOOR DE SAINT-HUBERTS, HEEFT HIJ ZICH NERGENS MEER MEE BEMOEID.

HIJ LIJKT WEL JALOERS OP ZIJN BROER. OMDAT JOSEPH EEN FORTUIN ERFDE DAT HIJ VOLGENS HEM NIET VERDIENDE...
ACHILLE HEEFT ZICH ALTIJD LATEN LEIDEN DOOR DE WOEDE DIE HEM VERTEERT. ARME HERMANCE, JIJ LIJDT ER HET MEESTE ONDER...
IK BEN HIER NOG NIET KLAAR MEE...

DANK U, VADER.
MEVROUW HUMBERT ZAL HET U IN HONDERDVOUD TERUGBETALEN ALS DE CRAWFORDS HAAR ERFENIS VRIJGEVEN.

ALLEEN VAN JOU KRIJG IK NOG WAT LIEFDE, EUGÉNIE.
JE ZUSSEN BEGRIJP IK NIET MEER. ANGÈLE HOUDT ZICH LIEVER MET HAAR ZAKEN BEZIG DAN MET HAAR GEZIN. CLOTILDE... EH... WAT DIE EIGENLIJK WIL WEET IK NIET...
MAAR IK WORD OOK VEEL TE OUD.

WELNEE! JE BLIJFT ALTIJD MIJN LIEVE PAPPIE!

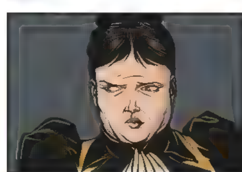

NAAR KASTEEL DE VIVES-EAUX!

EEN KLEINIGHEID VOOR EEN ARME DROMMEL!
HIIIII!

EEN CENTJE MAAR, ALSTUBLIEFT!
OPDUVELEN, SCHOOIER!

GAAT HET, MEVROUW LAMARQUE?
HET SPIJT ME. IK ZAG HEM NIET AANKOMEN. HIJ HEEFT U TOCH NIET AANGERAAKT?
NEE. DANK JE, ALBERT... IK HEB NIETS...
SCHANDE DAT EEN MENS NIET MEER DOOR PARIJS KAN RIJDEN ZONDER TE WORDEN LASTIGGEVALLEN DOOR DIE... DIE ARMOEDZAAIERS...

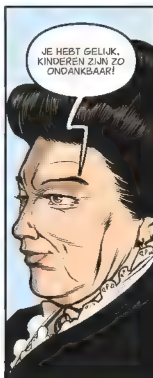

TEL HET MAAR, THÉRÈSE. HET KLOPT.
KOM, EUGÉNIE.
LATEN WE NIET ORDINAIR DOEN.
NATUURLIJK VERTROUW IK JE!

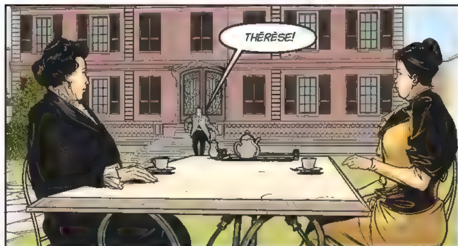

ONGELOFELIJK, ZO'N SCHAAMTELOZE DRONKENLAP DIE GELD AAN JE VRAAGT!
WAAROM WERKT HIJ NIET, ZOALS IEDEREEN...?
HET ZIJN RARE TIJDEN, ARME EUGÉNIE.
KOM MAAR MEE. WE DRINKEN EEN KOPJE THEE. IS KAPITEIN LAMARQUE NOG STEEDS OP CAMPAGNE?

OH, NEE! HIJ IS HAAST NOOIT MEER WEG. HIJ ZIT OP HET MINISTERIE... EEN BELANGRIJKE POST.

FIJN... DAN HEEFT HIJ VAST ALLE TIJD OM AAN JOU TE DENKEN...
JA... MAAR JE HOEFT NERGENS BANG VOOR TE ZIJN. IK PAS HEEL GOED OP...

WAT BEDOEL JE?
DAT... JE VRIENDSCHAP ME TE DIERBAAR IS... DAAR MAG GEEN KIND TUSSENKOMEN!

JE HEBT GELIJK. KINDEREN ZIJN ZO ONDANKBAAR!

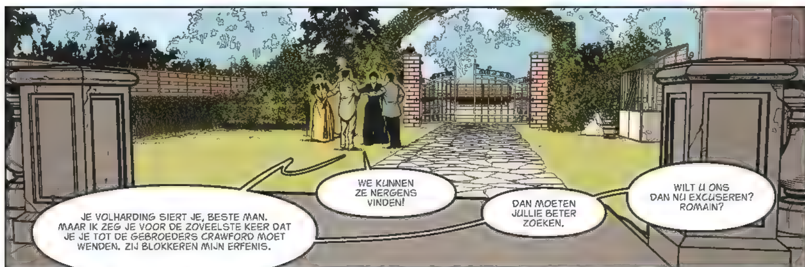

THÉRÈSE!

JA, ROMAIN. WAT IS ER?

DE DEURWAARDER DIE ONS IN PARIJS VERVOLGT. HIJ IS HIER MET GENDARMES.
DE BRUTALITEIT!

WEL MENEER, HEBT U GEEN OPVOEDING GENOTEN?
MET WELK RECHT VALT U ONS HIER NOG LASTIG?

UIT HOOFDE VAN DE ASTRONOMISCHE BEDRAGEN DIE U UW CREDITEUREN SCHULDIG BENT, MEVROUW HUMBERT.
DIE GRAP DUURT NU AL BIJNA 20 JAAR. HET WORDT TIJD DAT U BETAALT!

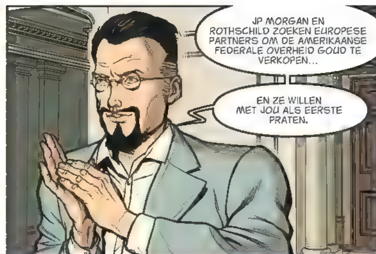

JE VOLHARDING SIERT JE, BESTE MAN. MAAR IK ZEG JE VOOR DE ZOVEELSTE KEER DAT JE JE TOT DE GEBROEDERS CRAWFORD MOET WENDEN. ZIJ BLOKKEREN MIJN ERFENIS.
WE KUNNEN ZE NERGENS VINDEN!
DAN MOETEN JULLIE BETER ZOEKEN.
WILT U ONS DAN NU EXCUSEREN? ROMAIN?

DUURT HET AL ZO LANG?
WILDE JE IETS ZEGGEN?
IK WIST NIET DAT JE AL ZO LANG OP JE ERFENIS WACHT... ZIT JE FORTUIN AL DIE TIJD IN DE KLUIS, IN PARIJS?

EUGÉNIE... BEGRIJP JE HET DAN NIET?
ALS WE DE KLUIS OPENEN ZOLANG HET PROCES NOG LOOPT, VERLIES IK MIJN ERFENIS!

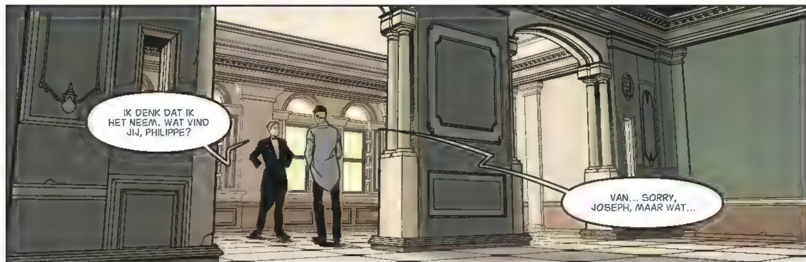

KOM, LIEVE. WE MAKEN EEN WANDELINGETJE. WE LATEN DEZE DAG NIET BEDERVEN DOOR AL DAT GEDOE. BINNENKORT KOMT ALLES GOED.
JIJ BENT DE ENIGE ECHTE VRIENDIN DIE IK NOG HEB. ALLEEN OP JOU KAN IK NOG REKENEN.
JE ZULT TROUWENS NOG EENS MET JE VADER MOETEN PRATEN...

ZEG DAT NOG EENS. EN IN GOED FRANS?

JP MORGAN EN ROTHSCHILD ZOEKEN EUROPESE PARTNERS OM DE AMERIKAANSE FEDERALE OVERHEID GOUD TE VERKOPEN...
EN ZE WILLEN MET JOU ALS EERSTE PRATEN.

MET MIJ? WAT EIGENAARDIG...

NEW YORK, 1895.
JE HEBT DE CRISIS VAN '93 ZONDER KLEERSCHEUREN OVERLEEFD. RUIM 600 ANDERE BANKEN HEBBEN TOEN FLINKE KLAPPEN GEKREGEN. DUS ZO EIGENAARDIG IS HET NIET.
600 ROEKELOZE IDIOTEN DIE IN PANIEK RAAKTEN ALS JE KALM MOET BLIJVEN...

IK DENK DAT IK HET NEEM. WAT VIND JIJ, PHILIPPE?
VAN... SORRY, JOSEPH, MAAR WAT...

HET APPARTEMENT, MAKKER! HET IS VOLMAAKT, TOCH?

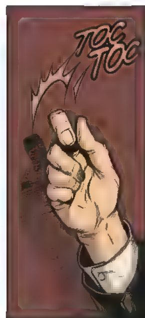

VIND JE HET NIET WAT KLEIN VOOR JE GEZIN? JE VROUW EN JE DRIE KINDEREN...
MIJN VROUW WIL NIET MEER MET MIJ NAAR NEW YORK. ZE WIL IN PARIJS BLIJVEN, BIJ DE KINDEREN... ZE WEET NIET WAT ZE MIST.

AH... JA, IN DAT GEVAL IS HET PRIMA...
WAT EEN UITZICHT! KIJK TOCH. IS DAT PARK NIET PRACHTIG?

EH, JA... INDERDAAD... DAT IS HET CENTRAL PARK...
MAAR WAT DOE JE MET JP MORGAN? BEVESTIG IK DIE AFSPRAAK?

NEE. WE GAAN METEEN NAAR HEM TOE. HIJ WOONT HIER VLAKBIJ!
MAAR... MAAR...

KOM OP, MAKKER!
JE BENT STAPELGEK! HIJ ZAL ONS NOOIT ZOMAAR ONTVANGEN!

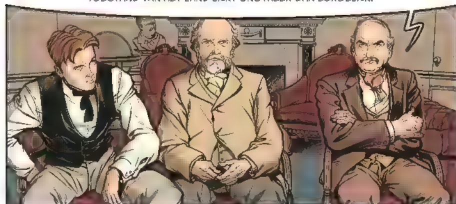
DAN KENT HIJ MIJ NOG NIET!
WIE NIET WAAGT...

TOC TOC

JA?
GOEDENAVOND. WILT U MENEER MORGAN ZEGGEN DAT JOSEPH DE SAINT-HUBERT ER IS?

MENEER MORGAN IS AAN HET ETEN. HIJ ONTVANGT NIET... HEY!
JOSEPH! NEE!
DAN KONDIG IK MEZELF WEL AAN!

VERGEEF ME, MENEER. HIJ...
GOEDENAVOND, MENEER MORGAN. IK BEN JOSEPH DE SAINT-HUBERT. U WILT ME SPREKEN, HOORDE IK?
JOSEPH! NIET DOEN!
WHAT THE H...!

DOOR DE BANKPANIEK VAN VORIG JAAR WISSELEN DE BELEGGERS HUN SCHATKISTBILJETTEN OM VOOR GOUD.

WE WETEN DAT U NIET VOLDOENDE RESERVES HEBT OM AAN DIE VRAAG TE VOLDOEN.

DE PRESIDENT DOET ONS NIET EENS UITGELEIDE. EN WE HEBBEN HEM NOG WEL UIT DE BRAND GEHOLPEN.
JULLIE AMERIKANEN HEBBEN ECHT EEN GEBREK AAN GOEDE MANIEREN...

EN DE FRANSEN DAN, DE SAINT-HUBERT! U HEBT ME THUIS OVERVALLEN, EN DAN DE MANIER WAAROP U DE PRESIDENT ONDERBRAK...

MISSCHIEN... MAAR IK HEB U OVERTUIGD DOOR HET DESSERT MET U TE DELEN. EN CLEVELAND HEEFT ONZE CONDITIES GESLIKT.

HEBT U AL GEDACHT AAN EEN BEURSGANG VAN UW BEDRIJF IN NEW YORK?
TOEVALLIG WEL...
HOE HEBT U KUNNEN ONTSNAPPEN AAN DE PANIEK VAN VORIG JAAR?

ANDERS DAN IN FRANKRIJK EN DE REST VAN EUROPA, DOEN WE HIER NIET AAN KLASSIEKE BANKACTIVITEITEN. WE LEGGEN ONS TOE OP COMMERCIËLE OPERATIES. WE FINANCIEREN DE START EN DE ACTIVITEITEN VAN GROTE ONDERNEMINGEN.

EEN PUIKE STRATEGIE!
ZEG, DE SAINT-HUBERT, BENT U SOMS FAMILIE VAN CHARLOTTE DE SAINT-HUBERT, DIE TIJDENS DE RESTAURATIE ZO'N DEINING VEROORZAAKTE IN PARIJS?

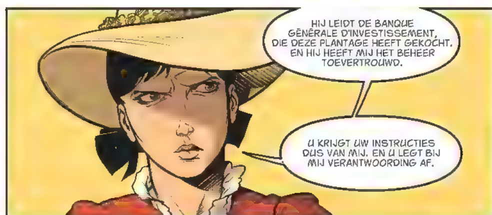

JA, DAT WAS MIJN GROOTMOEDER. U KUNT HAAR NIET HEBBEN GEKEND, LIJKT ME.
NATUURLIJK NIET. MAAR IN DE FAMILIE DOEN ER VERHALEN DE RONDE... ZIJ EN MIJN OUDOOM JAMES, VAN DE PARIJSE TAK, SCHIJNEN ELKAAR NOGAL GOED TE HEBBEN GEKEND...

DIT NOEM JE EEN TAP.
DIE LOOPT ALTIJD VAN BENEDEN NAAR BOVEN. DE INKEPING MAG MAAR ENKELE MILLIMETERS DIEP ZIJN.

VANG JE ZO HET SAP VAN DE RUBBER-BOOM OP?
NEE, DIT IS LATEX. DAT IS IETS ANDERS DAN HET SAP.

HET WORDT OPGEVANGEN [redacted] DEZE BAKJES. HET BLIJFT ENKELE UREN VLOEIBAAR EN STOLT DAN...

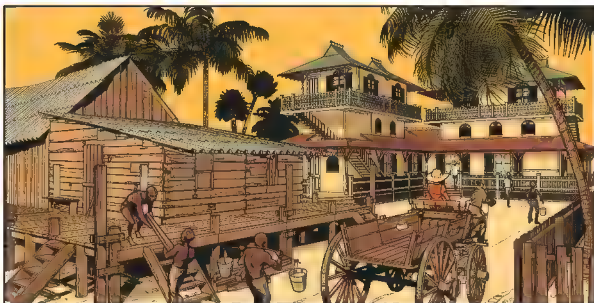

NEEM ME NIET KWALIJK, JUFFROUW. MAAR WAAROM IS MENEER DE SAINT-HUBERT, UW BROER, NIET OP DE PLANTAGE GEBLEVEN?
OMDAT NIET HIJ, MAAR IK DEZE PLANTAGE GA LEIDEN, ALS U HET GOEDVI[redacted]DT.

HIJ LEIDT DE BANQUE GÉNÉRALE D'INVESTISSEMENT, DIE DEZE PLANTAGE HEEFT GEKOCHT. EN HIJ HEEFT MIJ HET BEHEER TOEVERTROUWD.
U KRIJGT UW INSTRUCTIES DUS VAN MIJ. EN U LEGT BIJ MIJ VERANTWOORDING AF.

IK NEEM MOOI GEEN BEVELEN AAN VAN EEN VROUW...
PARDON? IK BEN BANG DAT IK NIET GOED VERSTOND WAT U DAAR ZEI, MENEER BOULANGER.

NIKS... IK ZEI NIKS.
GELUKKIG MAAR. EN BESPAAR ME ZULKE OPMERKINGEN VOORTAAN, ALS U AAN UW BAAN HECHT.
NU WIL IK NAAR HUIS. IK MOET DE BOEKEN NOG BEKIJKEN.

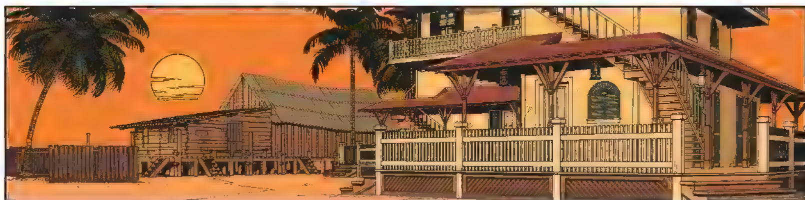

IK GA AAN HET WERK, MIREILLE. BRENG ME TEGEN DE AVOND EEN LICHT MAAL.

JA, JUFFROUW. VERGEET NIET TE DRINKEN. IK HEB EEN KARAF OP UW BUREAU GEZET.
DANK JE, MIREILLE.

AAN DE SLAG...

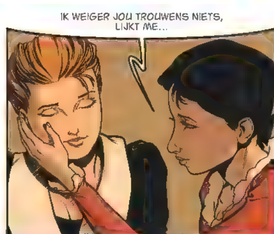

JUFFROUW CLOTILDE, U BEDERFT ZO UW OGEN! HET IS BIJNA DONKER.

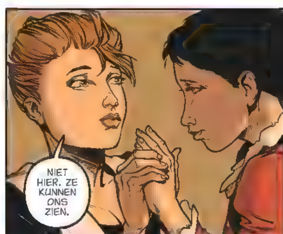

DANK JE, MIREILLE. ZET MAAR NEER EN STEEK DE LAMPEN AAN, ALSJEBLIEFT.

EN U HEBT NIETS GEDRONKEN...
U WERKT TE HARD. IK SNAP NIET WAAROM U DE BOEKHOUDER DIE UW BROER VOORSTELDE HEBT GEWEIGERD.

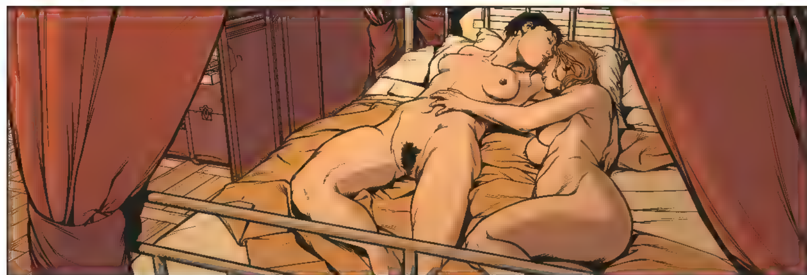

U WEIGERT TROUWENS ALLE HULP... ZO HOUDT U HET NIET LANG VOL.

IK WEIGER NIET ALLES. JIJ HELPT ME TOCH?
U WEET HEEL GOED WAT IK BEDOEL.

IK WEIGER JOU TROUWENS NIETS, LIJKT ME...

NIET HIER. ZE KUNNEN ONS ZIEN.

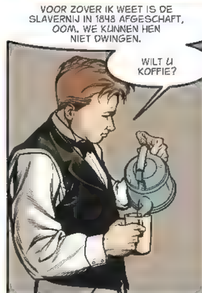

KOM DAN MEE NAAR M'N SLAAPKAMER...

HÔTEL DE SAINT-HUBERT,
MAART 1900.
WE HEBBEN GELD GESTOKEN IN DEZE PLANTAGE. WE HEBBEN ER VOOR 30 JAAR RUBBERBOMEN GEPLANT. DAARVOOR VRAAGT DE STAAT MAAR 15% BELASTING OVER DE WINST.
DE EERSTE RESULTATEN ZIJN BEMOEDIGEND. AL ZIJN DE WINSTEN NOG NIET ZO ENORM. IK DENK DAT WE EEN HEEL GOEDE ZAAK HEBBEN GEDAAN.

JAMMER GENOEG VINDEN WE MAAR MOEILIJK MANKRACHT. DE LOKALE BOEREN WILLEN HUN LAND NIET VERLATEN OM OP DE PLANTAGE TE WERKEN...

MOETEN WE DIE WILDEN ECHT HUN MENING VRAGEN? VOOR ZOVER IK WEET IS CONGO VAN FRANKRIJK...

VOOR ZOVER IK WEET IS DE SLAVERNIJ IN 1848 AFGESCHAFT, OOM. WE KUNNEN HEN NIET DWINGEN.
WILT U KOFFIE?

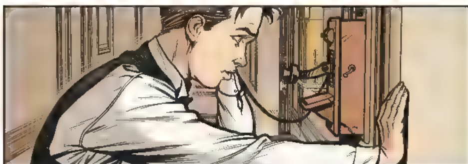

DIE MANIE VAN JE OM DE GODGANSE DAG KOFFIE TE DRINKEN...
IN ELK GEVAL VINDT CLOTILDE NOOIT EEN MAN TUSSEN DIE NEGERS DAAR...

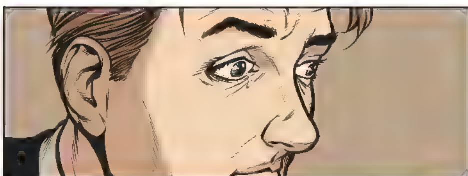

HEEFT ZE DAN EEN MAN NODIG? ZE LIJKT GELUKKIG EN ZE BEHEERT ONZE ZAKEN FANTASTISCH GOED.
ZAKEN... ZAKEN ZIJN NIET ALLES. IK ZOU WILLEN DAT MIJN DOCHTERS ME ERFGENAMEN GAVEN.
ANGÈLE IS VOORLOPIG...

TELEFOON, MENEER.
NU AL? WIE WIL ME ZO VROEG AL SPREKEN?

UW BROER, GELOOF IK.
MIJN BROER?

MET JOSEPH DE SAINT-HUBERT. MET WIE HEB IK DE EER? OH, ACHILLE...

EN? WAT WILDE DIE DRUILOOR?
MAMA...
WAS HET JE MOEDER DIE BELDE? DAT IS DAN VOOR HET EERST DAT ZE DIE...

...KRENGEN GEBRUIKT...

JOSEPH? WAT IS ER MET JE?
MIJN MOEDER... ZE... ZE IS DOOD...

ODILE...
WAT ERG, M'N JONGEN. IK WAS BEST OP JE MOEDER GESTELD...

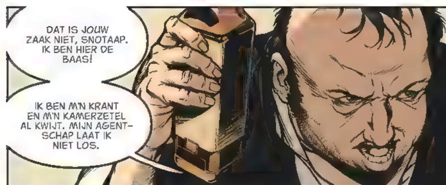

TOC TOC
WAT NU WEER? KAN IK NIET MET RUST GELATEN WORDEN?

VADER? IK BEN HET. CHARLES-HENRI...

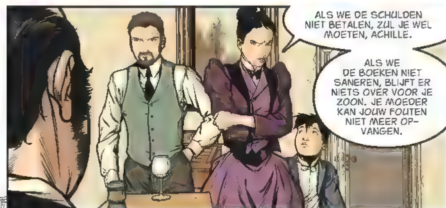

JIJ MOET ME OOK MET RUST LATEN!
MAAR NU JE HIER TOCH BENT ...

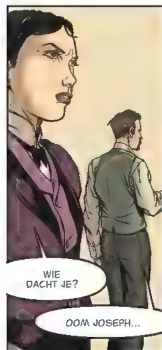

NATUURLIJK! ACHTER DE ZOON, STAAT DE MOEDER!
DE FAMILIEVLOEK... HOEWEL MIJN MOEDER ER NIET MEER STAAT... JE ZIET HET RESULTAAT...

VADER, NA OMA'S DOOD HEB IK DE BOEKEN VAN DE ZAAK BEKEKEN...
IK ZIE DAT ER VEEL GELD MIST UIT DE KAS. EN VAN DE REKENINGEN VAN ONZE KLANTEN...

DAT IS JOUW ZAAK NIET, SNOTAAP. IK BEN HIER DE BAAS!
IK BEN M'N KRANT EN M'N KAMERZETEL AL KWIJT. MIJN AGENTSCHAP LAAT IK NIET LOS.

ER IS EEN UITWEG. EEN EXTERNE ACTIONARIS WIL ALLE TEKORTEN AANZUIVEREN. EN JOUW EIGEN SCHULDEN BETALEN.
WELKE IDIOOT WIL ZIJN GELD KWIJT?

ALS WE DE SCHULDEN NIET BETALEN, ZUL JE WEL MOETEN, ACHILLE.
ALS WE DE BOEKEN NIET SANEREN, BLIJFT ER NIETS OVER VOOR JE ZOON. JE MOEDER KAN JOUW FOUTEN NIET MEER OPVANGEN.

WIE DACHT JE?
OOM JOSEPH...

NOOIT!

ZOLANG IK LEEF NEEMT M'N BROER MIJN ZAAK NIET OVER!
HET IS MIJN ZAAK! HIJ HEEFT ALLES AL GEKREGEN! HEEFT HIJ NOG NIET GENOEG?

HIJ BLIJFT VAN MIJN LEVEN AF! AL MOET IK HEM VERMOORDEN!

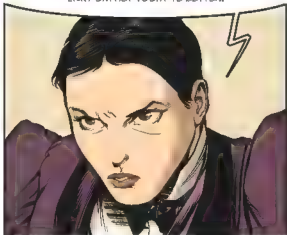

JIJ VERMOORDT NIEMAND VANDAAG, ACHILLE.

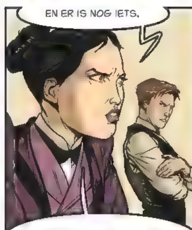

JIJ DOET ALLEEN WAT IK JE ZEG DAT JE MOET DOEN. BEGREPEN?
LAAT LOS, JOSEPH...

SMEERLAP! IK ZAL JE...

EN NU GOED
NAAR ME LUISTEREN,
ACHILLE...

IK BETAAL AL JE ZAKELIJKE EN PRIVÉSCHULDEN. MAAR ALLEEN ALS JIJ JE TERUGTREKT.

HET AGENTSCHAP BLIJFT IN DE FAMILIE. WANT GELUKKIG HEB JIJ EEN ZOON DIE HEEL GESCHIKT LIJKT OM HET VOORT TE ZETTEN.

IK WIST WEL DAT IK LAST ZOU KRIJGEN MET DIE HUFTER...

EN ER IS NOG IETS.
OM GEEN AANSTOOT TE GEVEN, GAAN WE NIET SCHEIDEN. MAAR JIJ ZET NOOIT MEER EEN VOET IN DIT HUIS.

WILLEN JULLIE ME DOOD HEBBEN?

JE HEBT DIT ALLEMAAL AAN JEZELF TE DANKEN, ACHILLE. HET IS JOUW LEVEN EN JIJ MOET HET WEER OP DE RAILS ZIEN TE KRIJGEN.

TOT DAN LATEN WE JE ONZE FAMILIENAAM NIET BEZOEDELEN.

KAN IK U EVEN SPREKEN, MEVROUW MEURANT?

HIJ GLOEIT. IK BLIJF LIEVER BIJ HEM. DE KOORTS DUURT AL DRIE DAGEN... IK BEN RADELOOS.
KOM EVEN BUITEN.

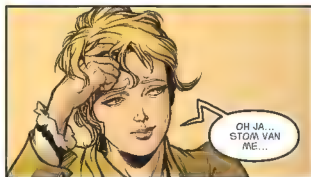

HEBT U GEEN ANDER MIDDEL, DOKTER?
HELAAS NIET.
RODOLPHE HEEFT EEN JAPANSE ENCEFALITIS. DAAR IS NOG GEEN BEHANDELING VOOR...

HOE KAN DAT? U HAD ME GEZEGD DAT...
HET SPIJT ME VRESELIJK. IK HAD U GEEN HOOP MOGEN GEVEN. UW ZOON LIGT AL 48 UUR IN COMA. U MOET U VOORBEREIDEN OP HET ERGSTE...

NEE... M'N KLEINTJE... EN JULES IS ER NIET...
IK HEB EEN BOODSCHAPPER NAAR ZIJN WERF GESTUURD. HIJ IS MORGEN TERUG... HOPELIJK IS...

MAMA? WAT ZEI DE DOKTER?

ADÈLE, HET SPIJT ME, LIEFJE. IK WAS JE VERGETEN... IS AUGUSTIN DAAR OOK?
NEE, MAMA. HIJ IS GISTER TOCH MET PAPA MEEGEGAAN?

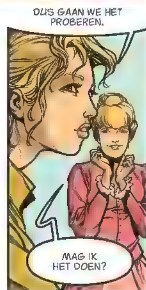

OH JA... STOM VAN ME...

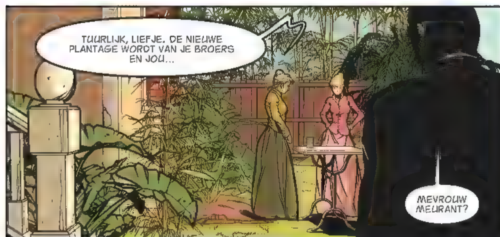

WAT IS DAT?
EEN PAKJE VAN CLOTILDE, UIT CONGO. IK BEN BENIEUWD WAT ERIN ZIT.

M'N LIEVE ZUSJE! HET ZIJN DE ZADEN DIE ZE HAD BELOOFD. MAAK OPEN!

WAT VOOR ZADEN?

VAN DE HEVEABOOM. OM RUBBER TE MAKEN. ZE LAS EEN STUDIE OVER DE EXPLOITATIE ERVAN IN INDOCHINA. ER ZIT TOEKOMST IN, ZEGT ZE...

DUS GAAN WE HET PROBEREN.
MAG IK HET DOEN?

TUURLIJK, LIEFJE. DE NIEUWE PLANTAGE WORDT VAN JE BROERS EN JOU...
MEVROUW MEURANT?

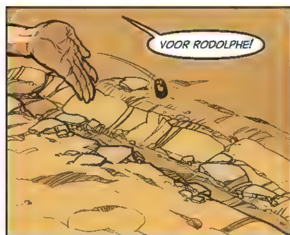

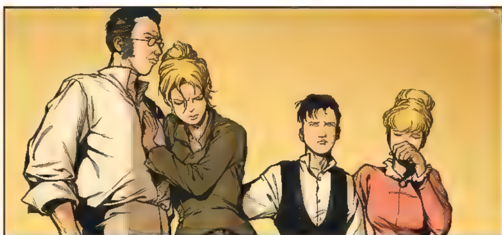

HET SPIJT ME, MEVROUW MEURANT. UW ZOON... HET IS VOORBIJ...

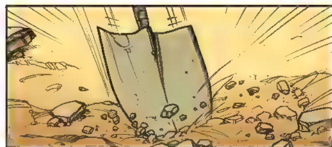

DEZE VIER ZADEN PLANTEN WE TER NAGEDACHTENIS AAN ONZE GELIEFDE RODOLPHE. VAN WAAR HIJ NU IS, ZAL HIJ OVER ZE WAKEN. DAT WEET IK ZEKER...

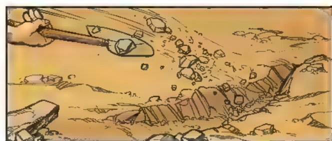

DEZE PLANTAGE ZAL JOUW NAAM DRAGEN, MIJN ZOON. ZIJ ZAL BIJ DE KOMENDE GENERATIES DE HERINNERING AAN JOU LEVEND HOUDEN...

NU?
JA!

VOOR RODOLPHE!

NU WIL IK NAAR HUIS.
WE GAAN AL, ANGÈLE.
NEE, IK BEDOEL, MIJN HUIS IN PARIJS...

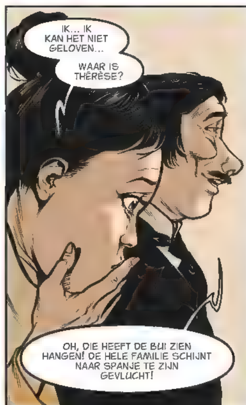

1902, PARIJS,
AVENUE DE LA GRANDE-ARMÉE.
EEN SCHANDE!
EEN PENNY!
E■ LAG ALLEEN MAAR EEN PENNY IN HUN KLUIS!
EN EEN BAKSTEEN!

IK WIST WEL DAT DIE LUI OPLICHTERS WAREN!
TOCH HEBT U ZE PAKKEN GELD GELEEND...
ZWIJG!
LAAT ME ERDOOR!

STEL JE VOOR! 22 JAAR!
THÉRÈSE HUMBERT EN HAAR KLIEK HEBBEN 22 JAAR OP DE POF VAN DE CRAWFORDERFENIS GELEEFD.
IEDEREEN IS ERIN GETUIND. ER IS GEEN ERFENIS EN GEEN CRAWFORD...

WAT IS HIER TOCH AAN DE HAND?
ER IS AAN DE HAND DAT THÉRÈSE HUMBERT IEDEREEN BEDONDERD HEEFT.
ZE HEEFT NOOIT GEËRFD. DIE CRAWFORD IS EEN BEDENKSEL. EN DIE ZOGENAAMDE AMERIKAANSE NEVEN WAREN BROERS VAN MA HUMBERT...
GEEN WONDER DAT HAAR KLUIS NIET OPEN MOCHT...

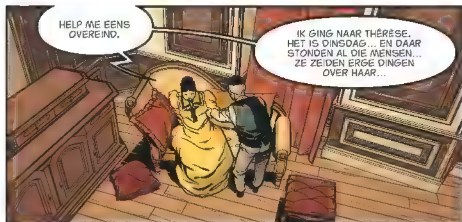

MAAR... MAAR... AL DAT GELEENDE GELD? WAAR IS DAT?
DAAR KIJKT U NAAR: DIT MOOIE HUIS, HET KASTEEL DES VIVES-EAUX. EN MAAR SMIJTEN MET GELD. EN MAAR FEESTEN...
JE MOEST WEL OERSTOM EN STEKEBLIND ZIJN OM DE ZAKKEN VAN ZULKE OPLICHTERS TE BLIJVEN SPEKKEN...

IK... IK KAN HET NIET GELOVEN...
WAAR IS THÉRÈSE?
OH, DIE HEEFT DE BUI ZIEN HANGEN! DE HELE FAMILIE SCHIJNT NAAR SPANJE TE ZIJN GEVLUCHT!

HET SPIJT ME ZO, JOSEPH... THÉRÈSE IS MIJN ENIGE VRIENDIN. ZE IS ZO LIEF VOOR ME... ALLEEN ZIJ BEGRIJPT ME ECHT...

EN IK VERDEDIGDE JE NOG WEL ALS JE ZUSTERS JE BESPOTTEN OM JE NAÏVITEIT... ZE ZATEN ER NOG VER NAAST! JE BENT EEN STOMME TRUT. EN EEN DURE TRUT OOK, DOOR DE MILJOENEN DIE ONS DIT GAAT KOSTEN!

LAAT ME! HET IS NET ZO GOED UW SCHULD. MEER NOG!
KALM AAN, VRIEND!
OH!

VLAF
BLIJF VAN ME AF, OPERETTESOLDAAT!

U HEBT MIS-BRUIK GEMAAKT VAN MIJN VER-TROUWEN!
HET GAAT ME NIET EENS OM HET GELD, HET GAAT OM HET PRINCIPE! IK HAD DIE LENINGEN GEWEIGERD, OOM, EN U HEBT DE CIJFERS OPGESMUKT OM ZE ACHTER MIJN RUG GOED TE KEUREN.

IK BELOOF JULLIE DAT DIT NOG EEN STAARTJE KRIJGT!

JOSEPH HEEFT GELIJK. IK BEN EEN TRUT... HET IS ALLEMAAL MIJN SCHULD.
IK HEB ZO'N SPIJT... ZO'N SPIJT. JULLIE WETEN NIET HALF HOEVEEL... JULLIE ZULLEN ME NOOIT VERGEVEN WAT IK JULLIE HEB AANGEDAAN...

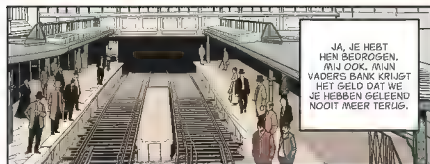

ZEG DAT TOCH NIET, LIEFJE... JE HEBT ME NIETS AANGEDAAN. WELNEE, JE BENT DE BESTE VROUW TER WERELD!
NEE... ALS JE EENS WIST...
WAT DAN?

JOU HEB IK OOK BEDROGEN, LIEVE MAN... JE WILDE ZO DOLGRAAG KINDEREN... IK HEB JE DIE NOOIT GEGEVEN...
TOCH BEN IK EEN PAAR KEER ZWANGER GEWEEST...

MAAR OM THÉRÈSES VRIENDIN TE BLIJVEN, MOEST IK DE BABY'S TELKENS LATEN WEGHALEN VAN HAAR.
DIE KEER ROND DE BRUILOFT VAN JOSEPH EN SUZANNE IS HET FOUT GELOPEN... DAARNA HOEFDE HET NIET MEER...

DE VOLGENDE DAG, METROSTATION BASTILLE.
METROPOLITAIN
LIEVE THÉRÈSE,
IK DENK NIET DAT DEZE BRIEF JE BEREIKT...

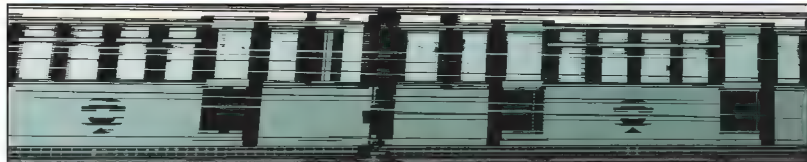

IK HOOP HETZELFDE VAN IEDEREEN DIE WRAAK OP JE WIL NEMEN.
AL DIE VLEIERS DIE JE ALLEEN MAAR ZAGEN ALS EEN INKOMSTENBRON TERWIJL ZE AL BULKTEN VAN HET GELD...

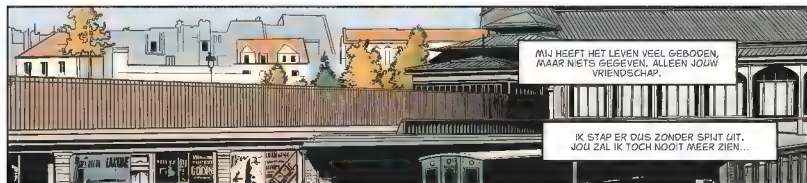

JA, JE HEBT HEN BEDROGEN. MIJ OOK. MIJN VADERS BANK KRIJGT HET GELD DAT WE JE HEBBEN GELEEND NOOIT MEER TERUG.

TOCH KREEG IK VAN JOU WAT NIEMAND MIJ OOIT GAF: VRIENDSCHAP EN WAT WAARDERING.

BIJ JOU VOELDE IK DAT IK LEEFDE. BIJ JOU WAS IK NIET HET MIKPUNT VAN SPOT, ALS BIJ MIJN ZUSTERS. EN NIET ALLEEN EEN BAARMOEDER, ALS VOOR MIJN VADER EN MIJN MAN.

HOE ER OOK OVER JE GEOORDEELD ZAL WORDEN, IK ZEG JE: TERECHT HEB JE DIE HUICHELAARS BEDROGEN EN GEPAKT WAT HET LEVEN JE NIET BOOD.

MIJ HEEFT HET LEVEN VEEL GEBODEN, MAAR NIETS GEGEVEN. ALLEEN JOUW VRIENDSCHAP.
IK STAP ER DUS ZONDER SPIJT UIT. JOU ZAL IK TOCH NOOIT MEER ZIEN...

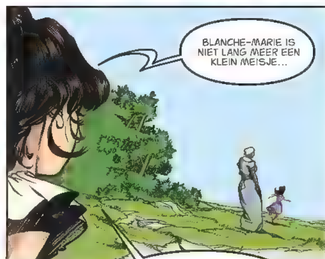

LA COUR-DIEU, TWEE MAANDEN LATER.
HIJ WOONT NIET MEER IN HÔTEL DE SAINT-HUBERT. HIJ HEEFT PERSONEEL EN IK BETAAL HEM EEN JAARGELD. MEER DAN GENOEG VOOR EEN GERIEFLIJKE OUDE DAG.
BEN JE NIET EEN BEETJE TE HARD VOOR OOM THÉODORE?

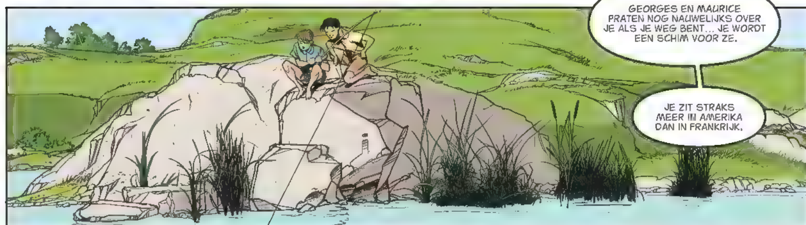

HIJ VERLOOR NET EEN DOCHTER. DE ANDERE TWEE ZIJN VER WEG IN AZIË EN AFRIKA...
IK VIND VAN NIET. HET IS Z'N VERDIENDE LOON. HIJ HEEFT DE BANK BESTOLEN...

JE BENT WEL ERG HARD IN ZAKEN, JOSEPH.
EN DAN? DIE STAAT NOG OVEREIND, TOCH?
ALSOF IK ANDERS KAN. IK LEID GEEN KRUIDENIERSZAAK, MAAR EEN VAN DE GROOTSTE FINANCIËLE INSTELLINGEN VAN PARIJS. VAN FRANKRIJK...
...EN BINNENKORT DE WERELD, HOOP IK.

DE WERELD NOG WEL! WAAROM EIGENLIJK?
KIJK OM JE HEEN, JOSEPH. IS DIT ALLES NOG NIET GENOEG? JE FAMILIE, JE KINDEREN, JE HUIZEN... EN EVENTUEEL JE VROUW.

JE STAAT NIET MEER MET JE BEIDE BENEN OP DE GROND. JE KIJKT BIJNA NIET MEER OM NAAR DE KINDEREN. JE ZIET ZE NIET MEER STAAN. JE PRAAT NIET MET ZE. JE ZIET ZE NIET OPGROEIEN.

BLANCHE-MARIE IS NIET LANG MEER EEN KLEIN MEISJE...

GEORGES EN MAURICE PRATEN NOG NAUWELIJKS OVER JE ALS JE WEG BENT... JE WORDT EEN SCHIM VOOR ZE.
JE ZIT STRAKS MEER IN AMERIKA DAN IN FRANKRIJK.

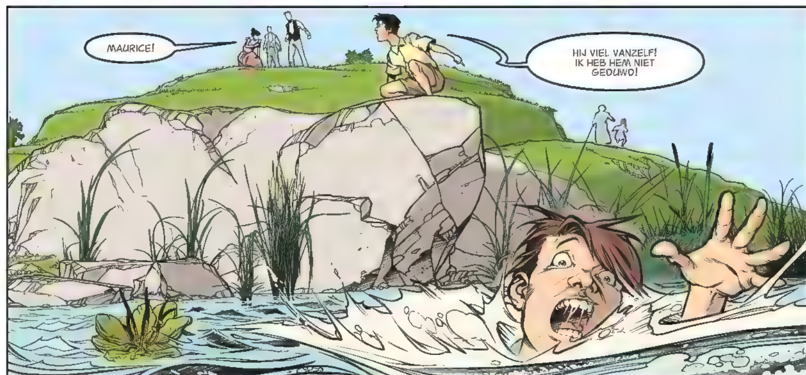

MEER DAN EEN MAAND GELEDEN. ZELFS ALS WE HIER IN COUR-DIEU ZIJN BEN JE AFWEZIG. NET OF JE FYSIEK NIET HELEMAAL BIJ ONS BENT.

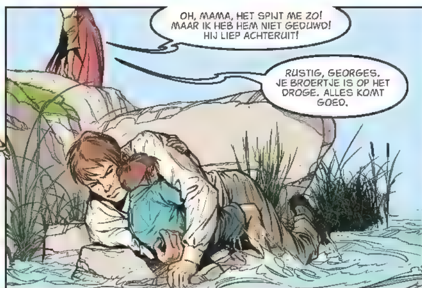

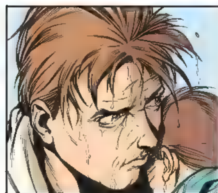

GA SNEL NAAR HUIS, RAYMOND. ZEG CHOISY DAT HIJ DOET WAT HIJ KAN.
JA, MENEER.

SNEL! HIJ ZINKT!
IK HEB HEM NIET GEDUWD! HIJ VIEL ECHT VANZELF! EERLIJK WAAR, MAMA!
MAURICE!

IK HEB JE VAST, JOCHIE.
RUSTIG MAAR.

OH, MAMA, HET SPIJT ME ZO! MAAR IK HEB HEM NIET GEDUWD! HIJ LIEP ACHTERUIT!
RUSTIG, GEORGES. JE BROERTJE IS OP HET DROGE. ALLES KOMT GOED.

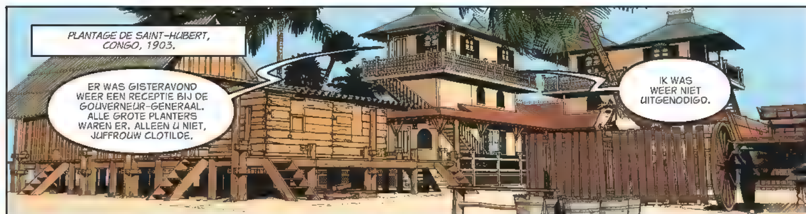

GELUKKIG GING JE VADER HEM ACHTERNA, WANT ANDERS...

JE HAD JE ZOON LATEN VERDRINKEN VOOR EEN TELEFOONTJE.
NEE... IK... DE BANK...

HOU OP. DAT WOORD WIL IK JE HIER NOOIT MEER HOREN ZEGGEN...

PLANTAGE DE SAINT-HUBERT, CONGO, 1903.
ER WAS GISTERAVOND WEER EEN RECEPTIE BIJ DE GOUVERNEUR-GENERAAL. ALLE GROTE PLANTERS WAREN ER. ALLEEN U NIET, JUFFROUW CLOTILDE.
IK WAS WEER NIET UITGENODIGD.

EEN ALLEENSTAANDE VROUW VAN SLECHTE REPUTATIE NODIG JE NIET UIT. DAT WEET JE TOCH, MIREILLE...
JA... HET IS OOK EEN BEETJE MIJN SCHULD DAT ZE U MIJDEN.
IK ZOU HET BEST BEGRIJPEN ALS U TROUWDE OM ERBIJ TE HOREN. KANDIDATEN GENOEG...

KLETS NIET. HET LAATSTE WAT IK NODIG HEB IS EEN MAN. WAT MOET IK DAARMEE?
EEN BEETJE RESPECT KRIJGEN? HET IS OOK GOED VOOR UW ZAKEN.

MIJN ZAKEN LOPEN PRIMA.
STUKKEN BETER DAN DIE VAN DE 'KANDIDATEN'.

DE ENIGE DIE IK NODIG HEB, DAT BEN JIJ MIREILLE. DAT WEET JE BEST.

JUFFROUW DE SAINT-HUBERT? NEEM ME NIET KWALIJK... IK... KAN IK U EVEN SPREKEN?
EN U BENT?

CLÉMENT SAUTET... WAARNEMEND ADMINISTRATEUR VAN DE PLANTAGE... IK... IK WILDE U ERGENS VOOR WAARSCHUWEN...
HOEZO? WAAR DOELT U OP?

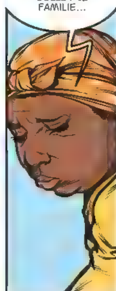

HET LIGT GEVOELIG... HET GAAT OVER MENEER COLLOT, DE DIRECTEUR... HIJ...
TERZAKE. LAAT ME NIET M'N TIJD VERDOEN. KOM, BUITEN IS HET FRISSER.

EN?
VERMOEDELIJK WEET U NIET DAT MENEER COLLOT ZICH NIET... CORRECT GEDRAAGT TEGEN DE ARBEIDERS VAN DE PLANTAGE...
HOE DAN?

MENEER COLLOT HEEFT EEN ZESTIGTAL VROUWEN EN KINDEREN OPGESLOTEN OM DE MANNEN TE DWINGEN DE RUBBER TE OOGSTEN. ZONDER LOON. MET ALLEEN DREIGEMENTEN.

VIJF VROUWEN EN TWEE KINDEREN ZIJN AL DOODGEHONGERD EN IN DE RIVIER GEGOOID...
MENEER COLLOTS MANNEN VOEREN EEN SCHRIK-BEWIND. WIE IETS HEEFT MISDAAN, STRAFT COLLOT ZELF MET DE ZWEEP...

WAT AFGRIJSELIJK! WAAROM WEET IK DAT NIET?
OLETA? KLOPT HET WAT HIJ VERTELT? WIST JIJ DAT?

JA, JUFFROUW... IEDEREEN WEET HET. MAAR ALS JE IETS ZEGT, SLAAT COLLOT JE FAMILIE...

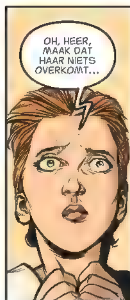

HIJ DOET NOG ERGERE DINGEN. DIE DURF IK U NIET EENS TE VERTELLEN.
IK KAN GEWOON NIET MEER ZWIJGEN.
KUNT U BEWIJZEN WAT U BEWEERT?

NATUURLIJK, JUFFROUW. IK HEB FOTO'S EN TIENTALLEN GETUIGENISSEN.
DE SCHOFT! IK ZAL HEM KRIJGEN!

NIET DOEN, JUFFROUW! DAT IS WAANZIN. KOM TERUG!

EN U LIET HAAR BEGAAN? BENT U GEK? U WEET NIET WAARTOE ZE IN STAAT IS.
GA HULP HALEN! WE MOETEN DE AUTORITEITEN ERBIJ HALEN!

U HEBT GELIJK. IK WAARSCHUW HET GARNIZOEN.
JULLIE TWEE GAAN MET ME MEE.

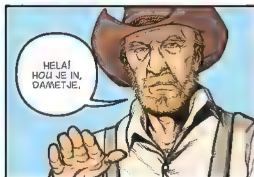

OH, HEER, MAAK DAT HAAR NIETS OVERKOMT...

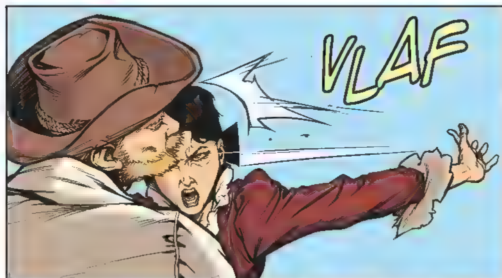

WAAR ZIJN ZE, COLLOT?
EH, WAAR DANK IK UW BEZOEK AAN? HET GEBEURT NIET VAAK DAT DE 'BAAS' ZELF KOMT.
MAAR EEN ROK IS HIER OOK NIET ZO HANDIG...

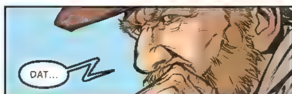

NIET ZO BRUTAAL, SCHOFT! WAAR ZIJN DE VROUWEN EN KINDEREN DIE JE GEGIJZELD HOUDT?
LAAT ZE ONMIDDELLIJK GAAN!
GEGIJZELD? WIE DAN? HEEFT IEMAND HIER GIJZE-LAARS GEZIEN?

ONTKEN HET NIET. IK HEB BEWIJZEN! IK GEEF JE AAN EN IK SLEEP JE VOOR DE RECHTER!

HELA! HOU JE IN, DAMETJE.

ALS JE EEN DAME BENT, WANT WAT IK ALLEMAAL HEB GEHOORD...

VLAF

DAT...

DAT HAD JE NIET...
PAK HAAR VAST!

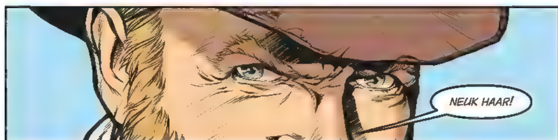

LAAT ME LOS!

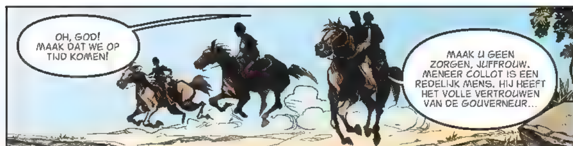

WAT DENK JE? DAT DIE NIKKERS INGENIEURS ZIJN? LEEGLOPERS ZIJN HET! DIE NIET WILLEN WERKEN!
HET ENIGE WAT ZE KUNNEN IS NEUKEN EN MAFFEN.

MAAR JIJ WEET NIETS VAN NEUKEN. JIJ STEEKT JE NEUS IN DE BOSJES.

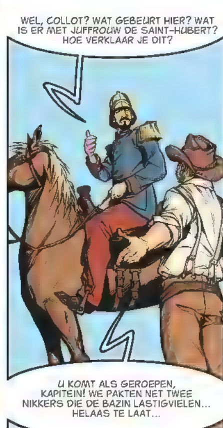

WE GEVEN JE EEN KLEINE DEMONSTRATIE. HIER KOMEN, JULLIE!

LAAT JE BROEK ZAKKEN EN NEUK HAAR, NIKKERS!

NEUK HAAR!

OH, GOD! MAAK DAT WE OP TIJD KOMEN!
MAAK U GEEN ZORGEN, JUFFROUW. MENEER COLLOT IS EEN REDELIJK MENS. HIJ HEEFT HET VOLLE VERTROUWEN VAN DE GOUVERNEUR...

WE KRIJGEN BLIJKBAAR GEZELSCHAP...

WEL, COLLOT? WAT GEBEURT HIER? WAT IS ER MET JUFFROUW DE SAINT-HUBERT? HOE VERKLAAR JE DIT?
U KOMT ALS GEROEPEN, KAPITEIN! WE PAKTEN NET TWEE NIKKERS DIE DE BAZIN LASTIGVIELEN... HELAAS TE LAAT...

NEE... HIJ LIEGT...
BLIJF LIGGEN. WE GAAN U HELPEN...

NEEM DIE MANNEN IN HECHTENIS, SERGEANT! WE ZULLEN EEN VOORBEELD STELLEN!
NEE! NIET WIJ! NIET WIJ!
NOG ONTKENNEN OOK, MET JE BROEK OP DE ENKELS!

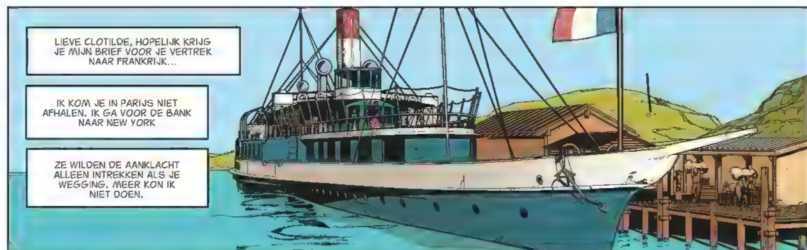

VUILE... LEUGENAAR...
JUFFROUW! NEE! U MAG NIET...

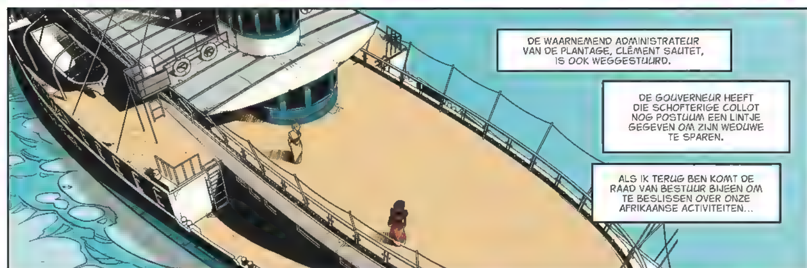

SMERIG STUK VRETEN...

JUFFROUW DE SAINT-HUBERT... WAT...?

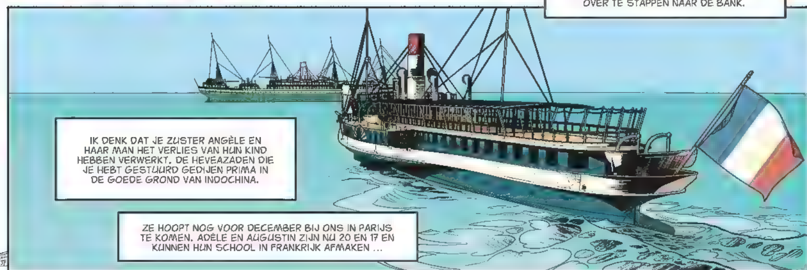

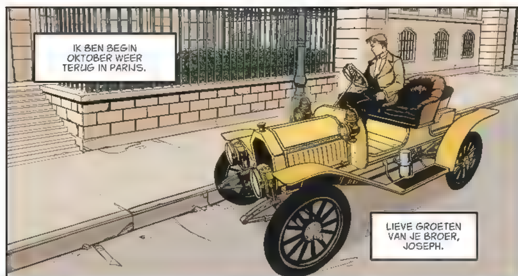

MIJN BROER ACHILLE IS WEG. ZIJN ZOON CHARLES-HENRI HEEFT NU HET WISSELAGENTSCHAP. HIJ ONTPOPT ZICH ALS EEN UITSTEKENDE BEURSHANDELAAR.

IK OVERWEEG ERNSTIG HEM TE VRAGEN OVER TE STAPPEN NAAR DE BANK.

IK BEN BEGIN OKTOBER WEER TERUG IN PARIJS.
LIEVE GROETEN VAN JE BROER, JOSEPH.

SUZANNE! KINDEREN! KOM KIJKEN!
GEORGES! KOM KIJKEN NAAR M'N NIEUWE AUTO!

SUZANNE? KINDEREN? WAAR ZIJN JULLIE?
KOM KIJKEN. IK HEB EEN PRACHTIGE AUTO MEEGEBRACHT UIT NEW YORK!

ZE ZIJN VERTROKKEN.

CLOTILDE! HALLO! WAT IS DAT LANG GELEDEN! IK WAS BIJNA VERGETEN HOE KNAP JE BENT!
ZACHTJES, JOSEPH!

VOORZICHTIG! ZET ME NEER, ALSJEBLIEFT. IK BEN...
IK BEN ZWANGER.

OH, GOD! GEWELDIG! NU JA, EH, BEN JE ZWANGER SINDS... NA...
DE VERKRACHTING. ZEG HET MAAR. HET IS GEEN SCHELDWOORD. HET IS EEN MISDRIJF.

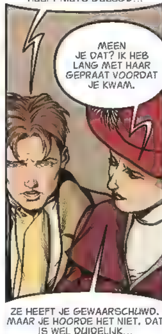

JA. SORRY. EH... NEE... JA, TOCH... IK BEDOEL... IK WEET NIET OF JE...
JA, IK HOUD HET KIND. ONDANKS ALLES WIL IK GRAAG MOEDER WORDEN. EN IK DENK NIET DAT IK NU NOG EEN ANDERE MAN VIND.
DE ARME DONDERS DIE HET DEDEN KONDEN HET NIET HELPEN. HUN ZAAD IS VAST NIET SLECHTER DAN DAT VAN EEN ANDER...

ALS JE ER ZO OVER DENKT...
JE ZEI DAT SUZANNE EN DE KINDEREN UIT ZIJN? WAAR ZIJN ZE NAARTOE?

NEE, IK ZEI DAT ZE IS VERTROKKEN MET DE KINDEREN. ZE HEEFT JE VERLATEN. VOOR ALTIJD, DENK IK... MAAR JE HEBT HET ER OOK WEL NAAR GEMAAKT, HÈ?

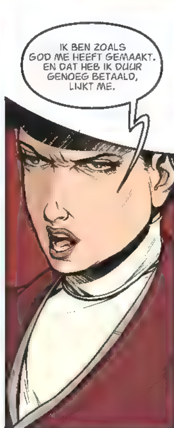

WAT? WAT KRIJGEN WE NU? WAAR HEB IK DAT AAN VERDIEND?
MET DIE VRAAG GEEF JE ZELF AL HET ANTWOORD. JE BENT ER NOOIT VOOR ZE...
JA, JE BENT RIJK. JE VERDIENT PAKKEN GELD MET DIE VERDOMDE BANK. MAAR DENK JE ECHT DAT GELD EVENVEEL WAARD IS ALS EEN VADER EN EEN MAN?

MAAR... NEE! IK DOE HET VOOR HEN. ZODAT ZE NIETS TEKORT KOMEN... OMDAT...
HOU TOCH OP. DAT GELOOFT NIEMAND. IK NIET. EN ZIJ BLIJKBAAR OOK NIET.
KOM MEE. IK HEB NIET GELUNCHT. IK RAMMEL.

IK BEGRIJP 'T NIET. SUZANNE HEEFT NIETS GEZEGD...
MEEN JE DAT? IK HEB LANG MET HAAR GEPRAAT VOORDAT JE KWAM.
ZE HEEFT JE GEWAARSCHUWD. MAAR JE HOORDE HET NIET. DAT IS WEL DUIDELIJK...

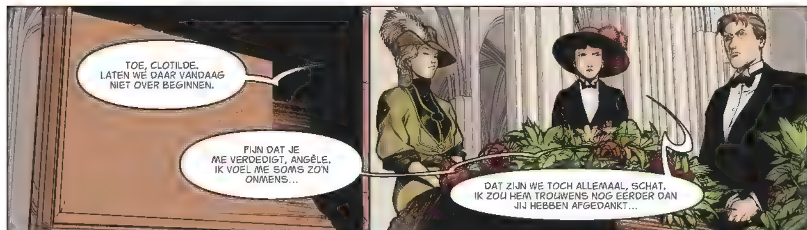

MAAR IK KAN NIET ANDERS. IK MOET EEN BANK DRAAIENDE HOUDEN. HET IS MIJN TAAK DE NALATENSCHAP VAN MIJN GROOTVADER TE LATEN BLOEIEN.
DAT IS MIJN PLICHT. MIJN BESTAANSREDEN... IK MOET ME WAARDIG TONEN...

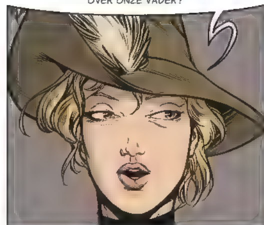

DUS JE BENT VOORAL GETROUWD MET EEN BANK... VIND JE HET DAN GEK DAT DIT GEBEURT?
JE BENT PARTIJDIG. JIJ LEEFT MET EEN VROUW.

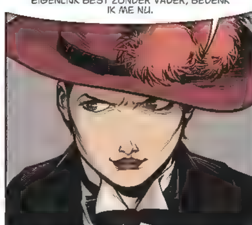

IK BEN ZOALS GOD ME HEEFT GEMAAKT. EN DAT HEB IK DUUR GENOEG BETAALD, LIJKT ME.

SUZANNE... MIJN KINDEREN...

SEPTEMBER, 1907.
IS DIT ALLES WAT ER REST VAN ONZE LEVENS?
WAT ER REST VAN ZIJN LEVEN, ANGÈLE. EN VAN ZIJN BANK...
WAT BEN JE WEER GEESTIG, JOSEPH. HAD JIJ HEM NIET UIT ZIJN EIGEN BANK GEZET?

TOE, CLOTILDE. LATEN WE DAAR VANDAAG NIET OVER BEGINNEN.
FIJN DAT JE ME VERDEDIGT, ANGÈLE. IK VOEL ME SOMS ZO'N ONMENS...
DAT ZIJN WE TOCH ALLEMAAL, SCHAT. IK ZOU HEM TROUWENS NOG EERDER DAN JIJ HEBBEN AFGEDANKT...

KUN JE NIET ÉÉN KEER IETS AARDIGS ZEGGEN OVER ONZE VADER?

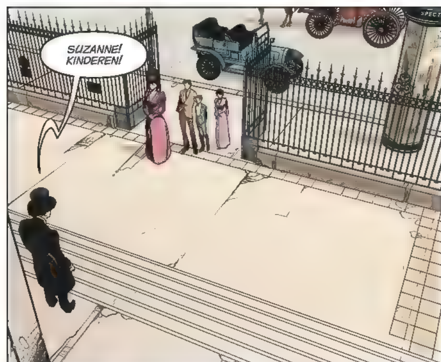

EVEN DENKEN... NEE, NIET ECHT. JE KUNT EIGENLIJK BEST ZONDER VADER, BEDENK IK ME NU.

ZEG JE DAT VOOR JOUW ZOON OF VOOR MIJN KINDE-REN?

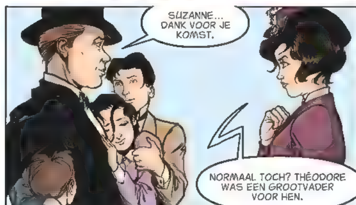

WAT MIJN KLEINE LOUIS BETREFT IS HET NIET ANDERS. EN DAT IS PRIMA ZO. JIJ MOET ZELF MAAR BEKIJKEN OF JE EEN GOEDE VADER VOOR JE KINDEREN KUNT ZIJN...
HOU OP, CLOTILDE. VOED EERST JE EIGEN ZOON MAAR EENS GOED OP VOORDAT JE LESSEN UITDEELT.

JOSEPH?

GA NAAR HEN TOE. ANGÈLE EN IK REGELEN ALLES.

SUZANNE! KINDEREN!

SUZANNE... DANK VOOR JE KOMST.
NORMAAL TOCH? THÉODORE WAS EEN GROOTVADER VOOR HEN.

GA JULLIE TANTES BEGROETEN, JONGENS.
MAAR GAAT PAPA DAN NIET WEG?
NEE, KERELTJE. MAAR IK MOET EERST EVEN MET JE MOEDER PRATEN.

EN?
DE KINDEREN VRAGEN DE HELE TIJD NAAR JE...
EN JIJ?

NATUURLIJK MIS IK JE. MAAR IK BLIJF LIEVER UIT JE BUURT, DAN TE LEVEN MET EEN AFWEZIGE SCHIM.

IK WEET WAT JE NU GAAT ZEGGEN. DAT EEN BANK LEIDEN VEEL TIJD KOST. MAAR IK BEN NIET MET EEN BANK GETROUWD, AL ERKEN IK DAT IK ER EEN WELGESTELD LEVEN AAN DANK.

MAAR DAT IS NIET WAT IK WIL. VOOR MEZELF, NOCH VOOR DE KINDEREN.
AAN JOU DUS DE KEUZE... TUSSEN ONS EN DE BANK.
IK HERINNER JE ALLEEN AAN JE BELOFTE, DIE DAG DAT JE JA TEGEN ME ZEI...

22 OKTOBER 1907, IN PARIJS. HET HOOFDKANTOOR VAN DE BGI.

HEREN, IK DANK U VOOR UW AANWEZIGHEID OP DEZE BUITENGEWONE ZITTING VAN DE BESTUURSRAAD.

BANQUE GÉNÉRALE D'INVESTISSEMENT

ZOALS U ZIET BEN IK HIER NIET ALLEEN. U KENT ALLEMAAL MIJN ZUSTER, CLOTILDE DE SAINT-HUBERT.

IK HEB OOK MIJN NEEF, CHARLES-HENRI LANGLOIS, DE ZOON VAN MIJN BROER, UITGENODIGD. U WEET HOE SUCCESVOL HIJ HET AGENTSCHAP VAN ZIJN VADER LEIDT.

GOED. IK KOM METEEN TERZAKE. IK TREK ME TERUG UIT DE DIRECTIE VAN DE BGI.

WAT?

NEE! DAT KAN TOCH NIET?!

IK HEB AL MIJN AANDELEN OVERGEDRAGEN AAN CHARLES-HENRI. EN ONZE ZUSTER ANGÈLE DIE VAN HAAR AAN CLOTILDE.

DAT GEEFT HEN DE MEERDERHEID IN DEZE RAAD EN DUS OOK DE LEIDING OVER DE BANK.

U WERKT VOORTAAN MET HEN. HUN DOSSIERKENNIS EN HUN ERVARING ZIJN GEWELDIGE TROEVEN. DE BANK ZAL ER VEEL PROFIJT VAN HEBBEN.

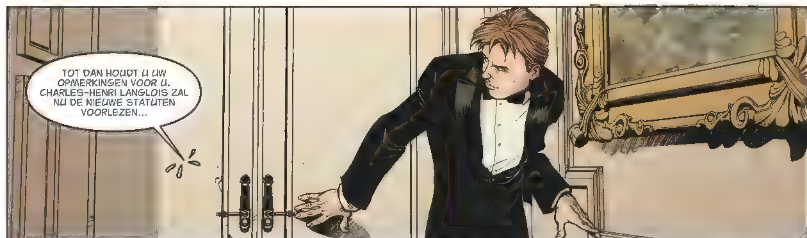
IS PROFIJT NIET HET ENIGE WAAR HET U OM GAAT?

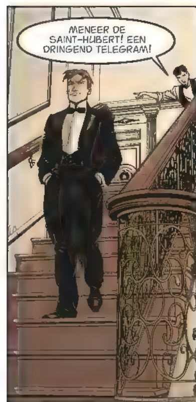
DUS MIJN HEREN, IK GROET U!

EEN SCHANDE! WE ZIJN HIER NIET EENS IN GEKEND!

U KUNT ONS NIET DEZE... VROUW OPDRINGEN... DIE...

GENOEG! WE ZIJN NIET IN HET PARLEMENT. IK WIL ORDE EN DISCIPLINE. U KRIJGT HET WOORD ALS IK HET U GEEF.

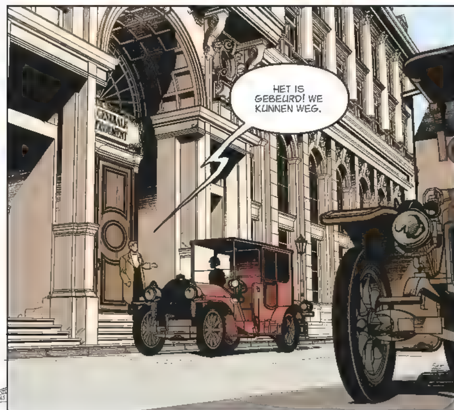

TOT DAN HOUDT U UW OPMERKINGEN VOOR U. CHARLES-HENRI LANGLOIS ZAL NU DE NIEUWE STATUTEN VOORLEZEN...

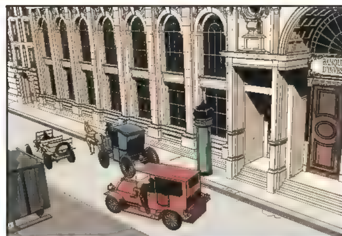

MENEER DE SAINT-HUBERT! EEN DRINGEND TELEGRAM!

UIT NEW YORK, MENEER! DE BEURS KELDERT. WALL STREET IS IN PANIEK!

DANK JE, JONGEN. MAAR DAN MOET JE NIET BIJ MIJ ZIJN. IK BEN MAAR OP BEZOEK.
WAARSCHUW JUFFROUW DE SAINT-HUBERT EN MENEER LANGLOIS OP DE EERSTE ETAGE. ZIJ WETEN WEL RAAD...

HET IS GEBEURD! WE KUNNEN WEG.

VRIJDAG 31 JULI 1914.
des Voyages
Journal des Voyages
CAFÉ RESTAURANT DU CROISSANT
DE PREMIER KON ME NIET ONTVANGEN. HIJ HAD NET GRAAF VON SCHÖN BIJ ZICH. DIE BRACHT HEM HET ULTIMATUM DAT DUITSLAND FRANKRIJK STELT.
ONZE AKKOORDEN MET RUSLAND DWINGEN VIVIANI DAT AF TE WIJZEN
MIJNE HEREN, OORLOG IS ONVERMIJDELIJK!

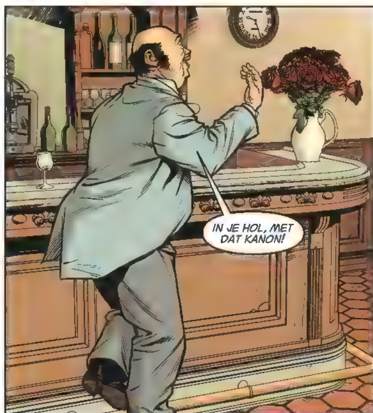

ABEL FERRY HEEFT ME ONTVANGEN. IK HEB GEZEGD DAT IK DIE ROEKELOZE MINISTERS ZOU AANKLAGEN ALS DE REGERING OP OORLOG AANSTUURT.
EN DAT HEB IK GEDAAN, IN HET ARTIKEL DAT MORGEN IN DE L'HUMANITÉ VERSCHIJNT.

WETEN JULLIE WAT HIJ ZEI? "MAAR ARME JAURÈS, ZE VERMOORDEN JE OP DE EERSTE STRAATHOEK!..."
HA! HA! HA!

GEEF ME ER NOG EEN. DAT MOETEN WE VIEREN...
NEE. U HEBT VANDAAG AL GENOEG OP, MENEER ACHILLE. EN U BENT BLUT. U KUNT ME NIET EENS BETALEN.

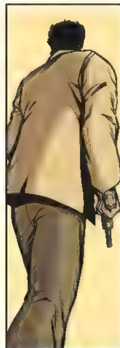

ALS HIJ ME BANG WIL MAKEN, VERGIST HIJ ZICH!
OORLOG IS EEN STRIJD VAN KAPITALISTISCHE BELANGEN. DE ARBEIDERSKLASSE MOET IN HET VERZET KOMEN.

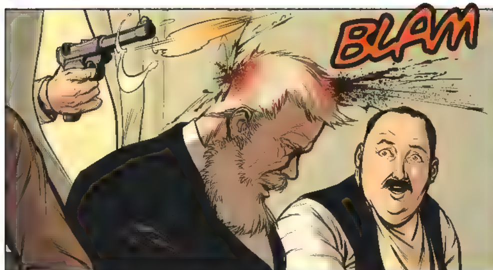

ALLEEN EEN ALGEMENE STAKING IN HEEL EUROPA KAN DE REGERINGEN TOT REDE BRENGEN. DIE OORLOG DIENT ALLEEN HET BELANG VAN HANDELAARS IN KANONNEN!
HOOR DAT... STEEK EEN KANON IN JE HOL...

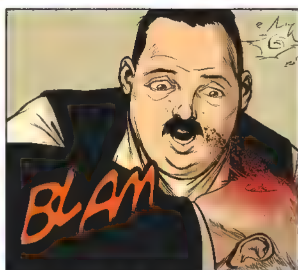

IN JE HOL, MET DAT KANON!

HET GROTE GEVAAR VAN NU SCHUILT NIET IN DE GEBEURTENISSEN ZELF. HET ZIT IN DE SPANNING DIE STIJGT. IN DE ONRUST DIE OM ZICH HEEN GRIJPT. ANGST, ONZEKERHEID EN AANHOUDENDE DRUK LEIDEN TOT ONVERHOEDSE OPWELLINGEN.
CAFÉ RESTAURANT DU CROISSANT
WAT EEN GELUL...

HET MENSENRAS KAN NOG ONTKOMEN AAN DE GRUWEL VAN DE OORLOG. HET GEVAAR IS GROOT, MAAR HET KAN VERSLAGEN WORDEN. ALS WE HELDER VAN GEEST EN VASTBERADEN BLIJVEN. ALS WE MOEDIG ZIJN IN GEDULD EN IN DADENDRANG!
HÉ! KIJK UIT!

BLAM

BLAM

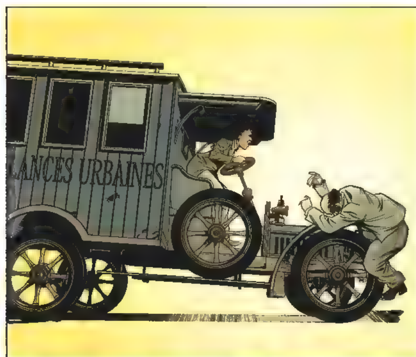

DOOD AAN DE VERRADER! STRAF DE VIJAND VAN DE NATIE!

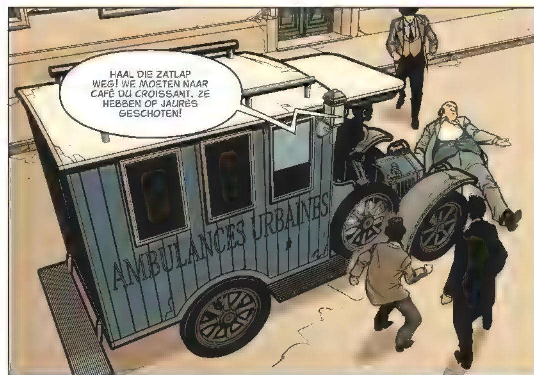

HAAL EEN DOKTER! SNEL!
JAURÈS IS VERMOORD! HET IS OORLOG!
ER MOET EEN AMBULANCE KOMEN!

HIJ HEEFT ER ZELF OM GEVRAAGD...

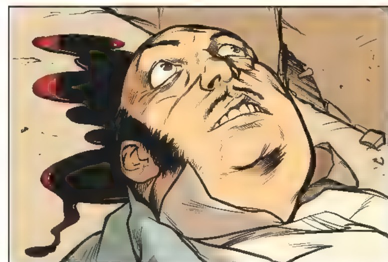

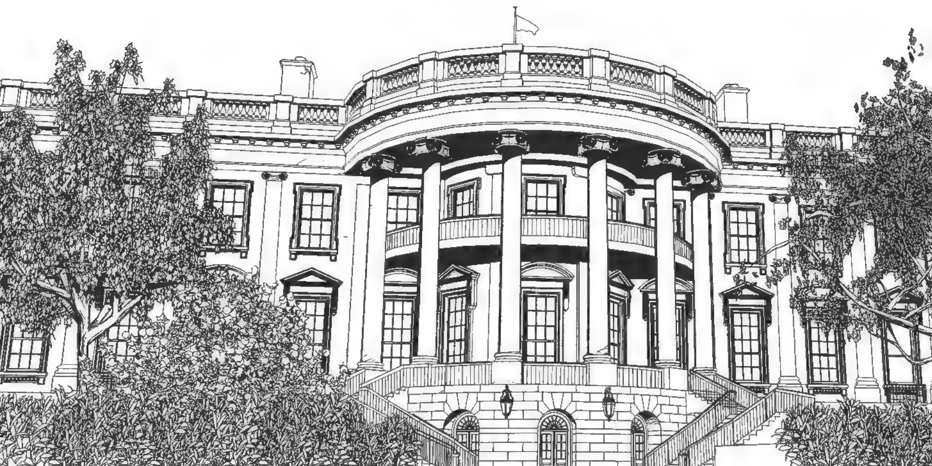
GROTE SCHANDDADEN WORDEN ALTIJD INGELEID DOOR EEN SCHANDDAAD... HET GRUWELIJKE BLOEDBAD DAT DE DUISTERE MILITARISTISCHE EN NATIONALISTISCHE PARTIJEN VAN ALLE LANDEN HEDEN BERAMEN, ZAL ZIJN INGELEID DOOR EEN GRUWELIJKE MOORD. L'HUMANITÉ, 1 AUGUSTUS 1914.

EINDE

BOISSERIE, GUILLAUME & BRANGIER, 2017

DE BANK

De 'Belle Époque' van de Franse banken

Aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog heeft Frankrijk een uitstekend georganiseerd banksysteem met een grote verscheidenheid aan financiële producten. De spil van de beslommeringen van de familie Saint-Hubert, vormt hun Banque Générale d'Investissement. Net als de Crédit Lyonnais is deze BGI in 1914 even groot als de grootste banken in de City van Londen.

In de 'Belle Époque', de periode van grote welvaart tot aan de Eerste Wereldoorlog, houden de zakenbanken zich voornamelijk bezig met termijntransacties en met grote financiële operaties. De grote depotbanken leggen zich, net als regionale en lokale banken, toe op kortetermijnkredieten. Handelseffecten hebben bij dergelijke operaties een groter aandeel dan in andere ontwikkelde landen. De Franse economie profiteert dus van een overvloed aan relatief goedkope handelskredieten. Dit is de conclusie van Alain Plessis, de in 2010 overleden hoogleraar van de Université de Paris-X Nanterre, in zijn *Histoire des banques en France.*

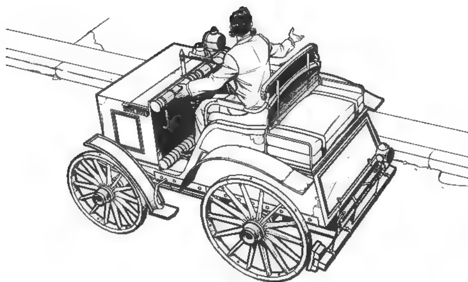
Het netelige probleem van de Russische leningen

De publieke opinie was over het algemeen zeer afkerig van de grote banken. Maar naarmate die hun activiteiten kunnen uitbreiden, krijgen ze toch steeds meer klanten. Dit is het gevolg van het economische liberalisme, dat ingeburgerd is geraakt met de welvaart na de definitieve overwinning van de Republikeinen in de jaren 1880. De banken hebben er echter van geprofiteerd door hun clientèle massaal buitenlandse waardepapieren aan te bieden, waaronder de beroemde Russische staatsobligaties. Vooral deze leningen zijn het onderwerp van een tegencampagne, die tussen 1906 en 1910 steeds feller

wordt. De financiële elite wordt ervan beschuldigd de nationale tegoeden weg te sluizen naar het buitenland, ten koste van de voorzieningen van het land zelf.
Na de Franse nederlaag tegen Duitsland in 1870, gebruikt Rusland de diplomatieke toenadering met Frankrijk inderdaad door de uitgifte van obligaties op te drijven. Het land heeft voor zijn ontwikkeling gigantisch veel kapitaal nodig. Hoewel Rusland als weinig kredietwaardig wordt beschouwd, bereikt deze fondsenwerving astronomische hoogten. Vooral na het tekenen van de Frans-Russische alliantie in 1892. Dat is een antwoord op de Driebond, de alliantie die tien jaar daarvoor werd aangegaan door Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Italië. Dertig jaar lang zal Rusland Frankrijk overspoelen met obligaties. Ze zijn van de Russische staat zelf, van communiteiten of van spoorwegmaatschappijen. Voor de Franse bankiers is het een geschenk uit de hemel. Ze verdringen elkaar om de commissies op de beleggingen van de Franse kleine spaarders te kunnen binnenhalen. Het kost ze trouwens niet de minste moeite om die ertoe te bewegen hun spaarpotten te legen. De beloofde rendementen zijn te verleidelijk. De bankiers worden gesteund door de financiële dagbladen. Dat is niet geheel belangeloos. Later zal bekend worden dat Rusland hen dik betaalt voor die steun. "Een lening aan Rusland, is een lening aan Frankrijk" juichen de aanplakbiljetten. Het gevaar van de Russische insolvabiliteit, dat Duitsland had doen besluiten het land geen geld meer te lenen, wordt voor het gemak vergeten. Even optimistisch storten anderhalf miljoen spaarders zich op de 'fantastische' beleggingen, waarmee Rusland duizenden kilometers spoorlijn kan aanleggen. Vooral de 'Trans-Siberische' profiteert ervan. Ook kan Rusland zijn mijnbouw en zijn chemische industrie verder ontwikkelen. Kortom, het land wordt er drastisch mee gemoderniseerd. De koppeling van de roebel aan de goudprijs versterkt in 1897 het enthousiasme alleen nog maar. Vlak voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914, is een derde van het Franse spaartegoed belegd in Rusland. Het gaat om een bedrag van 15 miljard goudfrank. De Franse banken worden er natuurlijk steeds rijker door. Alleen al de Crédit Lyonnais dankt 30 % van zijn winst aan de Russische staatsobligaties. Maar kort na de Oktoberrevolutie, op 29 december 1917, schrappen de bolsjewieken eenzijdig alle schulden van tsaristisch Rusland. Voor de Franse obligatiehouders is dat een drama. Heel wat mensen worden erdoor geruïneerd. Zij, en hun erfgenamen na hen, blijven hun geld claimen. Het netelige probleem van de Russische schuld vergiftigt nog tientallen jaren de relatie tussen Frankrijk en Rusland. Pas in 1999 komen de beide landen tot een vergelijk. Aan 300.000 obligatiehouders wordt een schadevergoeding toegekend, die alles bij elkaar wordt geraamd op zo'n 400 miljoen dollar. Omgerekend naar de huidige waarde van de schuld is dat nog niet eens 1 % ervan. Het gevolg van deze regeling is dat houders van Russische schuldpapieren niet meer kunnen rekenen op diplomatieke steun van Frankrijk. Ze hebben geen enkele hoop om ooit nog iets van de Russische staat los te krijgen. Al blijft hun vordering bij hun debiteur onverminderd geldig. Aan het eind van de 19e eeuw zijn de Franse banken volledig gefocust op de verkoop van Russische staatsobligaties. Ze verwaarlozen hierdoor de financiering van de landbouw, die toch een pijler van de Franse economie is. De regering gaat daarom de vorming van maatschappijen voor landbouwkredieten bevorderen. Wetten van 1884 en 1899 maken de oprichting mogelijk van de lokale en regionale kantoren van de 'groene bank', het Crédit agricole. Ook kleine ondernemers en ambachtslieden hebben moeite om bij de bank leningen te krijgen. Daarom stelt de minister van Financiën, Joseph Caillaux, in 1911 een commissie samen. Het werk van deze commissie leidt tot goedkeuring van de wet van 13 maart 1917, waardoor de Banques Populaires een groep van coöperatieve banken kunnen worden.

Het begin van de auto

Joseph de Saint-Hubert, de rusteloze baas van de Banque Générale d'Investissement, is helemaal niet bezig met de ontwikkeling van landbouw en nijverheid. Hij richt zich volledig op de uitbreiding van zijn firma. Hij wil zijn bank een wereldwijde dimensie geven, al dreigt hij daarmee zijn vrouw en kinderen te verwaarlozen en zet hij zijn huwelijk ermee op het spel. Liever dan naar de landbouw, kijkt hij naar innovaties die het dagelijkse leven van de Fransen in de 'Belle Époque' veranderen. Vlak na de Wereldtentoonstelling van 1878 is de telefoon op de markt gekomen. In de jaren 1890 zijn er al 10.000 gebruikers. Maar vooral de auto verandert in 1891 het straatbeeld in de Franse hoofdstad. De eerste nog op petroleum lopende auto's worden al seriematig geproduceerd. Dat gebeurt in de fabriek van Louis-François-René Panhard en Émile Levassor, in het 13e arrondissement van Parijs. Hun auto's zijn nog wel uitgerust met in licentie gemaakte Daimler-tweecilindermotor. Toch geeft de industriële

Aan het eind van de 19e eeuw rijden de eerste auto's in de straten van Parijs.

voorsprong op zijn concurrenten Benz, Daimler en Peugeot het merk Panhard & Levassor zijn eretitel van oudste automerk. Het model waar Joseph de Saint-Hubert in rijdt wordt tot aan 1896 in twee uitvoeringen geproduceerd. Van elke uitvoering zijn er 195 exemplaren. Het model is een kruising van twee prototypes, die in 1890 en in 1891 zijn ontworpen. Er zijn nog twee exemplaren bewaard gebleven van wat wordt beschouwd als de eerste op benzine rijdende en fabrieksmatig geproduceerde auto uit de geschiedenis. Een staat in de *Cité de l'automobile* in Mulhouse, de andere in het *Musée des arts et métiers* in Parijs. Ze zijn in perfecte staat te bewonderen.

De politieke klasse vrijgepleit van het Panamaschandaal

De 'Belle Époque' is niet alleen een tijdperk van vernieuwing. Het is ook een periode van geruchtmakende financiële schandalen. De leden van de familie Saint-Hubert zijn prominente spelers in het economische leven. Onvermijdelijk raken ze ook verwikkeld in de schandalen. Dat is het geval met de broer van Joseph de Saint-Hubert, wisselagent Achille Langlois. Hij is afgevaardigde en eigenaar van de toonaangevende krant *La Raison* geworden. Zoals heel wat van zijn collega's ziet hij er geen graten in zich te laten omkopen. Hij ontvangt pakken smeergeld om de combines te steunen die de zakenman Cornelius Herz heeft bedacht. Samen met de bankier Jacques de Reinach en diens factotum, de wisselagent Émile Arton, probeert Herz de financieringsproblemen van de Compagnie universelle du canal transocéanique te verdoezelen. Dat is de maatschappij die Ferdinand de Lesseps heeft opgericht om zijn kanaal door de landengte van Panama te graven. Ondanks alle frauduleuze kunstgrepen, kan de Compagnie de klok niet terugdraaien. Het faillissement van februari 1889 is niet meer te voorkomen. Het laat 85.000 intekenaars berooid achter. Het schandaal barst los op 6 september 1892. De journalist Édouard Drumont, antisemiet én tegenstander van het parlementaire systeem, onthult in zijn dagblad *La Libre Parole* de achtergronden van de affaire. Hij publiceert de namen van honderden omgekochte politici. Jacques de Reinach wordt dood teruggevonden. Cornelius Herz en Émile Arton wijken uit naar Engeland om aan het gerecht te ontkomen. Terwijl de kranten tekeergaan tegen de 'chéquards' van Panama, stelt onderzoek de betrokkenheid van verschillende prominenten, onder wie ministers en kamerleden, aan de kaak. Maar uiteindelijk is de juridische behandeling van de zaak de ernst van het schandaal onwaardig. Charles de Lesseps en zijn vader Ferdinand verschijnen in januari 1893 voor de strafkamer. Zij krijgen een gevangenisstraf van vijf jaar opgelegd. De beroemde ingenieur Gustave Eiffel en twee andere bestuurders van de Compagnie krijgen twee jaar. Deze veroordelingen worden echter wegens vormfouten weer nietig verklaard. Nog opmerkelijker is dat in maart 1893 bijna niemand naar de Parijse strafrechtbank werd verwezen. Alle parlementariërs worden vrijgesproken, behalve de voormalige minister van Openbare Werken, Charles Baïhaut. Hij is zo dom om te bekennen en wordt zwaar gestraft, met vijf jaar cel en twee torenhoge boetes. Er was kennelijk een zondebok nodig om de politieke klasse vrij te pleiten! In november 1895 wordt Émile Arton gearresteerd en in december 1896 vindt zijn proces plaats. Er wordt dan nog wel geprobeerd om de affaire weer op te rakelen. Maar alleen Arton krijgt acht jaar. Alle afgevaardigden die hij had beschuldigd worden vrijgesproken. Émile Arton zit zijn straf trouwens niet eens uit. Op 16 februari 1899 wordt Émile Loubet tot president van de Franse Republiek gekozen. Toen de affaire uitbarstte was hij nog minister van Binnenlandse Zaken. Sindsdien wordt hij spottend 'Panama de Eerste' genoemd. Een van zijn eerste daden als president is om Arton gratie te verlenen. Elke verantwoordelijkheid van de politiek wordt definitief in de doofpot gestopt door het rapport dat op 27 januari 1898 door de zoveelste onderzoekscommissie wordt gepresenteerd.

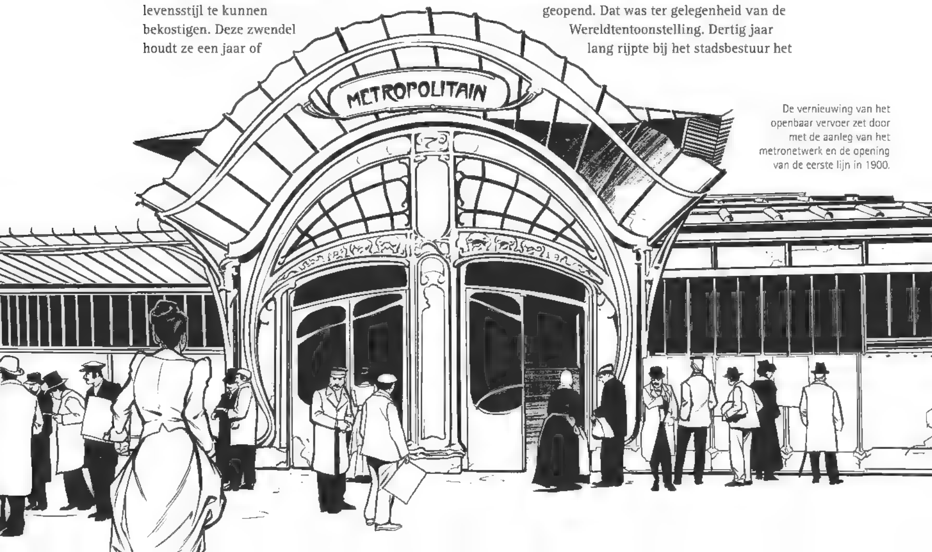
Alleen ex-minister Charles Baïhaut krijgt een veeg uit de pan en met hem ook zijn collega Paul Barbe. Die is dan allang dood...

De zwendel van de eeuw

Eugénie, de oudste dochter van Théodore de Saint-Hubert, is betrokken bij weer een andere oplichterij vanjewelste. Ze is onnozel, ze verveelt zich en ze wordt aangetrokken door glans en glitter. Ze is dus een gemakkelijke prooi voor Thérèse Humbert, een intrigante van bescheiden komaf. Thérèse heeft in 1878 Frédéric Humbert aan de haak weten te slaan. Hij is de zoon van Gustave Humbert, afgevaardigde van de Haute-Garonne en later senator. In 1882 bekleedt hij in de tweede regering van Charles de Freycinet de post van minister van Justitie. Hij leeft in grote stijl, afwisselend in zijn herenhuis aan de avenue de la Grande-Armée in Parijs en in zijn kasteel des Vives-Eaux in Dammarie-lès-Lys, niet ver van Fontainebleau. Daar ontvangt Thérèse Humbert op grootse wijze de hele artistieke en politieke elite. Ze vertelt Eugénie dat ze in 1879 een deel van de erfenis van de Amerikaanse miljardair Robert Henry Crawford heeft gekregen. De neven van de overledene vechten de erfenis echter aan. Onder voorwendsel van deze erfenis, die zogenaamd veilig in een bankkluis ligt en waarmee ze schermt als waarborg, leent Thérèse overal geld om haar luxueuze levensstijl te kunnen bekostigen. Deze zwendel houdt ze een jaar of twintig vol. Ze ligt zogezegd al jaren in proces tegen iemand die niet eens bestaat, met als enig doel het moment uit te stellen waarop de rekening moet worden vereffend. Na een aaneenschakeling van dergelijke onwaarschijnlijke verhalen krijgen haar talloze schuldeisers dan toch gedaan dat de fameuze kluis moet worden geopend. Er liggen alleen een baksteen en een paar geldstukjes in. Thérèse Humbert en haar familie hebben dan al de benen genomen naar Madrid, waar ze in december 1902 worden gearresteerd. Er volgt een proces waarbij ook politieke kopstukken worden aangeklaagd. De regering wankelt even. Thérèse Humbert en haar man worden veroordeeld tot vijf jaar dwangarbeid. Haar broers Émile en Romain, die de neven Crawford hadden gespeeld, krijgen respectievelijk twee en drie jaar. Milde straffen als je bedenkt om welke sommen het ging. Thérèse Humbert verdwijnt uit het beeld als ze haar straf heeft uitgediend. Niemand had blijkbaar meer zin om die onfrisse zaak weer op te rakelen.

De metro boort zich onder Parijs door

Eugénie de Saint-Hubert is het slachtoffer geworden van haar vriendschap met Thérèse Humbert. Ze stapt uit het leven door zich in het metrostation Bastille voor de trein te werpen. Twee jaar eerder, op 19 juli 1900, is na eindeloze discussie en getreuzel de eerste metrolijn geopend. Dat was ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling. Dertig jaar lang rijpte bij het stadsbestuur het

De vernieuwing van het openbaar vervoer zet door met de aanleg van het metronetwerk en de opening van de eerste lijn in 1900.

idee om de verkeersinfarcten van de Parijse straten tegen te gaan, in navolging van wat in London al sinds 1863 was aangepakt.
Het idee leeft niet alleen bij het stadsbestuur, maar ook in de salons van de burgerij van de hoofdstad die de technische en sociale vooruitgang genegen is en openstaat voor nieuwe ideeën. Aanvankelijk zijn de plannen veel te ambitieus. Er wordt over gedacht om hele stukken van stad te verminken. Terwijl die nog maar nauwelijks is bekomen van de bouwputten van Hausmann en de herstelwerkzaamheden na de tragische episode van de Commune. Uiteindelijk kiest het stadsbestuur voor de ondergrondse oplossing. De nieuwe mogelijkheden van de elektrische aandrijving zijn daarbij doorslaggevend. Het vooruitzicht van de Wereldtentoonstelling van 1900 brengt de dingen in een stroomversnelling. Het idee om het project over te laten aan de spoorwegmaatschappijen wordt verworpen. Hun onderlinge samenwerking verloopt te moeizaam. De stad neemt de zaak zelf ter hand en geeft de opdracht aan zijn ingenieurs Edmond Huet en Fulgence Bienvenüe. Zij ontwerpen een netwerk van eerst drie en later vijf lijnen. De stad zorgt voor de aanleg en besteedt de exploitatie uit aan een concessiehouder, de Compagnie Générale de Traction van de Belgische groep Empain. In 1899 krijgt de Compagnie du Chemin de Fer Métropolitain de Paris (CMP) het contract. Baron Empain blijft hoofdaandeelhouder. Om de zelfstandigheid van het netwerk ten opzichte van de grote spoorwegmaatschappijen te beklemtonen, kiest men bewust voor rollend materieel van kleinere afmetingen. De breedte van de rails is wel conform. Onder leiding van Fulgence Bienvenüe werkt men met haastige spoed aan de aanleg. Toch opent de eerste lijn, waaraan was begonnen in februari 1899, met drie maanden vertraging en met slechts acht stations. Wat niet wegneemt dat de aanleg een enorme prestatie is geweest, gezien de technische middelen van die dagen. In 17 maanden tijd werd er 11 kilometer aan tunnels aangelegd, waarvoor de grote boulevards van de hoofdstad werden opengereten.

De gedurfde lening van Morgan aan de Amerikaanse regering

Joseph de Saint-Hubert opereert al enkele jaren met succes op de Amerikaanse markt. Hij aarzelt ook niet om zich op te dringen aan de belangrijke bankier John Pierpont Morgan. Hij wil meedoen

met het reddingsplan dat Morgan en de Britse baron Nathan Mayer Rothschild in februari 1895 bekokstoven. De federale overheid worstelt met een liquiditeitscrisis. Medio jaren 1890 was er bij de Europese investeerders paniek ontstaan over de situatie in Amerika. Daardoor deden ze massaal hun beleggingen in dollars van de hand. De bankiers stellen president Grover Cleveland een heel simpele manier voor om de schatkist te steunen: ze kopen goud in Londen, brengen dat naar New York en garanderen een onderhandse lening van 65 miljoen dollar over dertig jaar, gewaarborgd door het goud. Dit *gold syndicate* maakt een einde aan de vertrouwenscrisis, waardoor waardepapieren weer met winst kunnen worden verkocht. Het jaar daarop organiseert Morgan een nieuwe en ditmaal publieke lening van 67 miljoen dollar. Daarmee bewijst hij definitief zijn trans-Atlantische slagkracht en zijn juridische en financiële deskundigheid. Het maakt hem een legende in de bankenwereld. Maar bovenal is hij de man die in 1900 in de Verenigde Staten de weg vrijmaakt voor een officiële *'gouden standaard'*.

Rubber, van Congo tot Indochina

Clotilde de Saint-Hubert, de jongste dochter van Théodore, krijgt van haar neef Joseph opdracht de belangen van hun bank in Frans-Congo uit te breiden. Deze kolonie werd pas in 1891 officieel opgericht.

Al snel komt ze erachter dat de exploitatie van de natuurlijke grondstoffen van dit gebied helemaal in handen is van bedrijven die daarvoor vergunning hebben. Vooral de firma's die rubber verbouwen gaan zich te buiten aan de ergste wreedheden tegen de lokale bevolking. Ze deinzen niet terug voor slavenhandel, dwangarbeid en alle mogelijke andere gruwelijkheden.

In 1895 doet de krant de *Petit Paris* verslag van de barbaarse executie van een voormalige gids die Franse soldaten in een hinderlaag had laten lopen. Deze terechtstelling, die werd uitgevoerd door twee koloniale bestuurders, Fernand Gaud en Georges Toqué, veroorzaakt in de Franse hoofdstad een golf van verontwaardiging. De regering ziet zich genoodzaakt om in 1865 Pierre Savorgnan de Brazza de kwestie te laten onderzoeken. Eenmaal ter plaatse doet de grondlegger van het Franse koloniale rijk in Centraal-Afrika afschuwelijke ontdekkingen. Hij brengt nog heel wat andere geweldplegingen aan het licht, die worden begaan met medeweten van het koloniale bestuur. Het diensthoofd dat vrouwen uit de stad Bangui gijzelt. De directeur van een bedrijf die zijn arbeiders doodslaat met een leren zweep. Savorgnan de Brazza krijgt dysenterie en sterft uitgeput op de weg terug naar Dakar. Zijn rapport wordt overhandigd aan de Franse autoriteiten in Parijs. Het verdwijnt vrijwel onmiddellijk in een lade. Uit angst om de kolonialen tegen zich in het harnas te jagen, geeft de regering economische overwegingen de voorrang op het humanitaire aspect. Uit gelijke economische overwegingen wordt niet lang daarna de winstgevende en beloftevolle rubberexploitatie geëxporteerd naar een ander deel van het koloniale Franse rijk: naar Indochina.

Philippe Guillaume

Bibliografie

La République imaginée, 1870-1914, **Vincent Duclert**, collectie « Histoire de France », dir. Joël Cornette, Belin, 2010.

La France de la Belle Époque (1896-1914), 6e druk, **Dominique Lejeune**, collectie « Cursus Histoire », Armand Colin, 2011.

Emprunts russes et investissements français en Russie, **René Girault**, collectie « Études générales », Comité pour l'histoire économique et financière de la France, 1999.

Les Emprunts russes, de la ruine au remboursement, histoire de la plus grande spoliation du siècle, 2e druk, **Joël Freymond**, Éditions du Journal des Finances, 1996.

La France des gogos, trois siècles de scandales financiers, **Gilbert Guilleminault en Yvonne Singer-Lecocq**, Fayard, 1975.

Les Scandales de la République, de Panama à l'affaire Cahuzac, **Jean Garrigues**, Nouveau Monde Éditions, 2013.

Le Scandale de Panama, **Jean-Yves Mollier**, Fayard, 1991.

La Grande Thérèse, l'escroquerie du siècle, **Hilary Spurling**, Éditions Allia, 2003.

Le Métro parisien, 1900-1945, **Clive Lamming**, collectie « La grande histoire des transports urbains », Éditions Atlas, 2011.

Le Rapport Brazza, mission d'enquête au Congo: rapport et documents (1905-1907), **Mission Pierre Savorgnan de Brazza, commission Lanessan**, collectie « Les transparents », Le Passager clandestin, 2014.

Aan al mijn vrienden en collega's, leden van de verbijsterde Economen,
die net als ik geloven dat een ander soort economisch beleid mogelijk is.
Ph. G.

Duizendmaal dank en tonnen liefde voor Armelle.
Haar steun dag na dag heeft me meer geholpen dan ze zou kunnen vermoeden.
SteF

www.dargaud.com

EERSTE DRUK

Vertaling: Van der Heide produkties/Margreet van Muijlwijk.
Wettelijk depot: D/2017/0086/327 • ISBN: 978-90-8558-487-2
Gedrukt in de EU door CANALE

1892, Parijs. Joseph de Saint-Hubert heeft alleen nog oog voor de steeds lucratievere zaken van zijn bank, maar verliest daardoor zijn gezin uit het oog. Zijn halfbroer Achille probeert ondertussen zijn vel en reputatie te redden in het oog van de politiek-financiële storm die is opgestoken na het uitbreken van het Panamaschandaal. Tegen een achtergrond van koloniale veroveringen en economische expansie neemt de derde generatie van de familie Saint-Hubert het in volle Belle Époque tegen elkaar op in de wereld van het bankwezen, in goede en in kwade dagen…

1882-1914

